
«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға

**Қаржылық есептілік және тәуелсіз аудитордың
Аудиторлық қорытындысы**

МАЗМҰНЫ

Аудиторлық қорытынды

Қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы есептеме.....	1
Пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме.....	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме.....	3
Ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме.....	4

Қаржылық есептілікке ескертпелер

1	Кіріспе.....	5
2	Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта	6
3	Есептік саясат принциптері.....	8
4	Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары	19
5	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу	21
6	Жаңа есептік жағдайлар	21
7	Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары.....	23
8	Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар.....	25
9	Дебиторлық берешек.....	27
10	Негізгі құралдар және материалдық емес активтер.....	30
11	Бағалау міндеттемелері.....	30
12	Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер.....	31
13	Өзге міндеттемелер	32
14	Акционерлік капитал.....	33
15	Пайыздық табыс және шығыс.....	33
16	Қатысушы-банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	34
17	Әкімшілік және өзге операциялық шығын.....	35
18	Табыс салығы	36
19	Қаржылық тәуекелдерді басқару.....	36
20	Капиталды басқару.....	45
21	Шартты міндеттемелер	47
22	Өділ құн туралы ақпаратты ашу	47
23	Бағалау санаттары бойынша қаржылық құралдарды беру	48
24	Байланысты тараптармен жасалатын операциялар	48
25	Есепті кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар.....	50

Тәуелсіз ауитордың аудиторлық есебі

«Қазақстанның Депозиттерге Кепілдік Беру Қоры» АҚ Акционерлері мен Басшылығына:

Біздің пікір

Біздің пікірімізше, бұл қаржылық есептілік «Қазақстанның Депозиттерге Кепілдік Беру Қоры» АҚ (өрі қарай – «Қор») 2020 жылдың 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, барлық елеулі қатынастарында, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық есептіліктің стандартына (ХҚЕС) сәйкес шынайы көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Қордың қаржылық есептілігінің аудитін орындадық, ол келесіні қамтиды:

- 2020 жылдың 31 желтоқсанмен аяқталған жылдың қаржылық жағдай туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме; және
- есеп саясатының негізгі ережелері мен өзге де түсініктеме ақпараттан құралған қаржылық есептілікке ескертпелер.

Пікір білдірудің негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сай жүргіздік (ХАС). Біздің жауапкершілігіміз осы стандарттарға сәйкес өрі қарай осы есептің «Аудитордың қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде көрсетілген.

Біздің ойымызша, аудит кезінде жиналған дәлелдер пікір білдіруге жеткілікті және орынды.

Тәуелсіздік

Біз бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңесітің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасына (ХБЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Қордан тәуелсізбіз. Біз ХБЭСК Кодексіне сәйкес өзге де этикалық міндеттерді орындадық.

Тәуелсіз аунитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

2 бет

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапкершілік көтереді. Өзге ақпарат аудиторлық есеп шығару күнінен кейін бізге беріледі деп күтілетін жылдық есепті (бірақ қаржы есептілігін және осы қаржы есептілігі бойынша біздің аудиторлық пікірімізді қоспағанда) қамтиды.

Біздің қаржы есептілігі туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды, және біз осындай ақпаратқа қатысты кез-келген нысанда сенімділік білдіре алмаймыз.

Қаржы есептілігін аудитін жүргізуімізге байланысты, біздің жауапкершілігімізге жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу, сонымен қатар бізге берілген өзге ақпарат, қаржы есептілігі және аудит кезінде қол жеткізген деректер арасында елеулі сәйкессіздіктердің жоқ екенін қараудан тұрады.

Орындалған жұмыс нәтижелері бойынша, берілген өзге ақпаратта бұрмаланулар табылған жағдайда, біз бұл жағдайды хабарлауымыз керек. Бұл есепте хабарлауға тура келетін мәлімет жоқ.

Егерде жылдық есепті қарастырған уақытында, біз оның елеулі бұрмаланулары бар деген тұжырымға келсек, біз осы оқиғаны корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаймыз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты адамдардың қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есепті Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына сәйкес шынайы құруға және қамтамас етуге міндетті. Сонымен қатар, басшылық алақол әрекеттер және қателіктер салдарынан бос қаржылық есепті дайындауға керек ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржы есебін дайындау барысында, басшылық Қордың өз қызметін үздіксіз жалғастыруға қабілетін бағалау, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті ақпаратты жария ету, қаржылық есепті - жұмысты үздіксіз жалғастыру қабілеті негізіндегі қағидатты қолданумен дайындау, басшылық Қорды тарату, оның қызметін тоқтату, қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа балама жоқ кездерден басқа жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Қордың қаржы есептілігін дайындау үрдісін қадағалауға жауапты болып табылады.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

3 бет

Аудитордың қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік алақол әрекеттер немесе аудиторлық есеп шығару барысында қатерліктер салдарынан бой көтеретін небір елеулі жалғандықтың жоқ екендігін растайтын орынды сенімділік алу болып табылады. Орынды сенімділік, сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ХАС-на сай жүргізілген аудит әрқашан елеулі бұрмалануды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін, егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп орынды түрде күтілсе маңызды болып есептеледі.

ХАС-на сәйкес жүргізілетін аудит аясында, біз кәсіби пайымдаманы қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктер салдарынан маңызды бұрмаланулардың тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; біз осы тәуекелдерге қатысты аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүзеге асырамыз; біздің аудиторлық пікірімізді білдіруге жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер салдарынан болатын маңызды бұрмаланулардың тәуекелі қателіктер салдарынан болатын маңызды бұрмалануларға қарағанда жоғары, себебі алаяқтық әрекеттер келісім, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпараттарды жалған көрсету немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерінен тұруы мүмкін;
- Қордың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудит тұрғысынан мәні бар, ішкі бақылау жүйесі жайлы түсінік аламыз;
- пайдаланылатын есеп саясатының орындылығы мен басшылық дайындаған есептік бағалаулардың негізділігін және ақпаратты ашып көрсетулердің негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың қызметтің үздіксіздігі принципін қолдану заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, және алынған аудиторлық дәлелдер негізінде - айтарлықтай күмәнді оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты Қордың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне қатысты маңызды белгісіздік пайда болу мүмкіндігін тұжырымдаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз қаржылық есептілікте тиісті ақпаратты ашып біздің есепте назар аударуымыз керек, немесе осындай ақпаратты ашу жеткіліксіз болса, біздің пікіріміз өзгертіледі. Біздің нәтижелер аудиторлық есептің шығару күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Қордың үздіксіз жұмыс жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы ұсынылуының, оның құрылымы мен мазмұнының, ақпаратты ашуды сонымен қатар, қаржылық есептіліктің негізіндегі операциялар мен оқиғалардың әділ ұсынылуын бағалаймыз;

Тәуелсіз аунтордың аудиторлық есебі (жалғасы)

4 бет

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен өзара ақпарат ауыса отырып, олардың назарына жоспарланған аудит көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ, аудит нәтижелері бойынша маңызды қорытындылар туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың елеулі кемшіліктер туралы мәлімет береміз.

PricewaterhouseCoopers LLP.

26 ақпан 2021 жыл

Алматы, Қазақстан

Бекітілді:

Дана Іңкәрбекова
Басқарушы директор
ПрайсуотерхаусКуперс ЖОҚС
(Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігінің бас Мемлекеттік
лицензиясы, 1999 жылы 21 қазан
№00000005)

Қол қойылды:

Айгул Ахметова
Аудит қызметінің серіктесі
Орындаушы-аудитор
(Аудиторлық біліктілік куәлігі №000000083, 27
тамыз 2012 жыл; Арнайы сенімхат №28/1-19,
1 шілде 2019 жыл)

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Қаржылық жағдай туралы есептеме

(қазақстандық мың теңгемен)	Ескер.	2020ж. 31 желтоқсан	2019ж. 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	7	66,168,402	38,862,966
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар	8	873,694,310	807,083,916
Дебиторлық берешек	9	4,385,627	3,570,169
Өзге активтер		447,557	275,246
Материалдық емес активтер	10	17,482	18,722
Негізгі құралдар	10	56,314	63,659
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		944,769,692	849,874,678
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Бағалау міндеттемелері	11	53,056,189	33,162,428
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	12	2,255,315	1,327,982
Өзге міндеттемелер	13	411,339	272,677
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		55,722,843	34,763,087
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	14	235,794,400	235,794,400
Бөлінбеген пайда		52,518,368	76,194,356
Эмиссиялық табыс		133	133
Арнайы резерв	20	598,376,004	500,764,758
Өзге резервтер		2,357,944	2,357,944
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		889,046,849	815,111,591
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ МЕНШІКТІ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		944,769,692	849,874,678

2021 жылғы 26 ақпанда бекітіліп, қол қойылған.

(Утембаев А.Н.)
Төраға

(Амирбекова Э.М.)
Бас бухгалтер

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме

(қазақстандық мың теңгемен)	Ескер.	2020ж.	2019ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық табыс	15	72,884,116	58,015,267
Өзге ұқсас табыс		81,974	-
Қатысушы-банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктердің тарату комиссиясынан түсімдер	16	39,172,057	36,082,475
Салымшылар алдындағы міндеттемелерді есептеп шығарудан түскен кіріс		100,517	-
Мәжбүрлеп таратылған банктердің депозиторларына өтемдер бойынша шығын	16	(6,867)	(908,027)
Амортизацияланған құн бойынша бағаланған, қаржылық активтерді тануды тоқтатудан пайда болған шығынды шегеруден қалған табыс		-	(222,585)
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан таза зиян		(1,015)	(1,871,685)
Кредиттік зияндарды бағалау резервтері	8, 9	360,149	(827,214)
Бағалау міндеттемелері бойынша резерв	11	(37,648,928)	(14,714,034)
Өзге операциялық табыс		5,966	320
Әкімшілік және өзге операциялық шығындар	17	(966,417)	(934,300)
Активтердің істен шығуы бойынша шығын		(1,627)	(2,166)
Салық салынғанға дейінгі пайда		73,979,925	74,618,051
Табыс салығы бойынша шығын	18	(44,667)	(248,661)
БІР ЖЫЛҒА ПАЙДА		73,935,258	74,369,390
БІР ЖЫЛҒА ЖИЫНТЫҚ КІРІС ЖИЫНЫ		73,935,258	74,369,390

**«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме**

(қазақстандық мың теңгемен)		Ескер.	Акционерлік Капитал	Эмиссиялық табыс	Резервтік капитал	Арнайы резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға қалдық			235,794,400	133	2,357,944	495,014,899	7,574,825	740,742,201
Бір жылға пайда			-	-	-	-	74,369,390	74,369,390
Өзге жиынтық кіріс			-	-	-	-	-	-
2019 жылға жиынтық кіріс жиыны			-	-	-	-	74,369,390	74,369,390
Арнайы резервті қалыптастыру және қайта үлестіру		20	-	-	-	5,749,859	(5,749,859)	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық			235,794,400	133	2,357,944	500,764,758	76,194,356	815,111,591
Бір жылға пайда			-	-	-	-	73,935,258	73,935,258
Өзге жиынтық кіріс			-	-	-	-	-	-
2020 жылға жиынтық кіріс жиыны			-	-	-	-	73,935,258	73,935,258
Арнайы резервті қалыптастыру және қайта үлестіру		20	-	-	-	97,611,246	(97,611,246)	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық			235,794,400	133	2,357,944	598,376,004	52,518,368	889,046,849

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	<i>Ескер.</i>	2020 ж.	2019 ж.
Операциялық қызметтен ақша ағындары			
Міндетті күнтізбелік жарналар түсімі		30,470,783	28,648,001
Тарату комиссиясынан түсім		8,223,135	6,611,639
Орналасырылған салымдар бойынша сыйақылар түсімі		4,486,609	7,837,411
Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша алынған сыйақы		55,883,782	29,510,986
Салымшыларға кепілдік берілген өтемді төлеу үшін агент банктарға аударым		(17,430,000)	(43,400,154)
«Кері РЕПО» операциялары бойынша алынған сыйақы		81,973	-
Салымшыларға кепілдік берілген өтем төлемдері		(243)	(1,592)
Өзге алынған операциялық табыс		33,107	219,458
Қызметкерлерді ұстауға кеткен шығындар		(493,911)	(430,216)
Төленген өкімшілік және өзге операциялық шығындар		(432,584)	(434,922)
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаттары		80,822,651	28,560,611
Инвестициялық қызметтен ақша ағындары			
Амортизацияланған құн бойынша көрініс табатын борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар сатып алу		(358,298,486)	(781,807,832)
Амортизацияланған құн бойынша көрініс табатын борыштық бағалы қағаздарды жабу және сатудан түсім		304,790,672	757,085,122
Негізгі құралдарды сатып алу		(8,387)	(44,941)
Материалдық емес активтерді сатып алу		-	(13,180)
Инвестициялық қызметтен алынған таза ақша қаражаттары		(53,516,201)	(24,780,831)
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламаларына айырбас бағамы өзгерістерінің әсері		(1,015)	52,326
Ақша қаражаттарының және ақша қаражаттары баламаларының таза өсімі/(төмендеуі)		27,305,435	3,832,106
Жыл басына ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	7	38,862,967	35,030,860
Жыл соңына ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламалары	7	66,168,402	38,862,966

1 Кіріспе

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» акционерлік қоғамының осы қаржылық есептілігі 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындалған.

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ (бұдан әрі - «Қор») Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі (бұдан әрі – ҚРҰБ) Басқармасының 1999 жылғы 15 қарашадағы № 393 қаулысының негізінде құрылған.

2010 жылғы 24 қыркүйектегі № 30190-1910-АО заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу туралы куәлігі Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі Алматы қаласы Әділет департаментімен берілген. Қордың бастапқы тіркелген күні 1999 жылғы 20 желтоқсан. Қорға қоғамның орналасқан орнының өзгеруіне байланысты № 2979-1910-06-АО жаңа тіркеу нөмірі берілген.

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігімен Қорға 1999 жылғы 22 желтоқсанда КҰЖОК мемлекеттік жіктеуіші бойынша 39097277 коды берілген.

1999 жылғы 23 желтоқсандағы № 115737, сериясы 60 Қазақстан Республикасы салық төлеушісінің куәлігі Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Алматы қаласы Медеу ауданы бойынша Мемлекеттік кірістер комитетімен берілген. Қорға 991240000414 санды БСН берілген.

2015 жылғы 13 қаңтардағы № 11 ҰБ шартына сәйкес Қордың қаржылық активтерін жауапкершілікпен сақтау және сенімгерлікпен басқару жөніндегі қызметтерді ҚРҰБ жүзеге асырады.

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап Қордың тіркеушісі «Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі» АҚ болып табылады. Бағалы қағаздар ұстаушыларының тізілімдер жүйесін жүргізу жөніндегі тіркеуші қызметі 2011 жылғы 28 желтоқсандағы «Бағалы қағаздар нарығы туралы» ҚР Заңына енгізілген өзгерістерге байланысты уәкілетті орган тарапынан лицензиялануға жатпайды.

Өз қызметінде Қор Қазақстан Республикасының Конституциясын; Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексін, «Акционерлік қоғамдар туралы», «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы», «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы», «Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы», «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасы Заңдарын, Қазақстан Республикасының және ҚРҰБ өзге нормативтік құқықтық актілерін, Жарғыны, Акционердің және Қордың Директорлар кеңесінің шешімдерін басшылыққа алады.

Міндеттері мен Функциялары

2006 жылғы 7 шілдедегі № 169-III «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңына (бұдан әрі – Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заң) сәйкес Қордың негізгі міндеттері болып келесілер табылады:

- қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге қатысу;
- қатысушы банктің лицензиясынан айырған (қатысушы банк мәжбүрлеп таратылған¹⁾) жағдайда кепілдік берілген депозиттер депозиторларының құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау*.

Осы міндеттерді орындай отырып, Қор өз қызметінің бастапқы мақсатына қол жеткізе алады – қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету, оның ішінде депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу арқылы банк жүйесіне деген сенімнің тұрақтылығын сақтау.

* қатысушы-банк - депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушысы болып табылатын, тартылған депозиттерін қайтару жөніндегі міндеттемелеріне осы Заңға сәйкес кепілдік берілетін банк.

* Қатысушы-банк - депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушысы болып табылатын, тартылған депозиттерін қайтару жөніндегі міндеттемелеріне осы Заңға сәйкес кепілдік берілетін банк (Қазақстан Республикасының резиденті емес банктің филиалы).

¹ 2020 жылғы 1 қаңтарға дейін

1 Кіріспе (жалғасы)

Қордың негізгі функцияларына мыналар жатады:

- Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның талаптарына сәйкес - депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу;
- депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы-банктердің тізілімін жүргізуі;
- Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 16 бабында қарастырылған жағдайда банктің активтері мен міндеттемелерін басқа банкке (банктерге) бір мезгілде беру жөніндегі операцияны жүргізуге қатысу;
- активтерді инвестициялау;
- кепілдік берілген өтемді төлеуге арналған арнайы резервін қалыптастыру;
- конкурстық негізде агент банкті таңдау²;
- қатысушы-банкті консервациялау кезеңінде тағайындалатын уақытша әкімшіліктің құрамына қатысу;
- қатысушы-банкті барлық банк операцияларын жүргізуге арналған лицензиясынан айырған кезеңінде тағайындалатын уақытша әкімшіліктің құрамына қатысу;
- тарату комиссиясы Қор алдында ол төлеген (төлейтін) кепілдік берілген өтем сомасы бойынша берешекті өтеген кезге дейін мәжбүрлеп таратылатын (Қазақстан Республикасының резиденті емес банктің филиалының қызметі мәжбүрлеп тоқтатылған) қатысушы-банктің тарату комиссиясының құрамына қатысу;
- тарату комиссиясы Қор алдында ол төлеген (төлейтін) кепілдік берілген өтем сомасы бойынша берешекті өтеген кезге дейін мәжбүрлеп (Қазақстан Республикасының резиденті емес банктің филиалының қызметі мәжбүрлеп тоқтатылған) таратылатын қатысушы-банктің кредиторлар комитетінің құрамына қатысу.

2020 жылы сәуірде Қордың Нұр-Сұлтан қ-дағы кеңсесі негізінде Нұр-Сұлтан қ-да Қордың мүдделерін білдіру және қорғау үшін өкілдік құрылды.

Жалғыз акционері ҚРҰБ болып табылады. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар туралы ақпарат 24 ескертпеде берілген.

Заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Достық д-лы, №136 үй, «Пионер-3» БО (8-қабат).

Нақты орналасқан жері: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Достық д-лы, №136 үй, «Пионер-3» БО (8-қабат).

Осы Қордың қаржылық есептілігі 2021 жылғы 26 ақпанда Қор Басшылығымен бекітілген.

2 Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта

Қазақстан Республикасындағы саяси және экономикалық ахуал

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір өзіндік ерекшеліктер байқатуда. Ол көбінесе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газ, және басқа минералды шикізат бағасының өзгерістеріне сезімтал. Бұл ерекшеліктер сондай-ақ, ел сыртында еркін айырбасы жоқ ұлттық валютаның болуын және бағалы қағаздар нарығы өтімділігі деңгейінің төмендігін қамтиды, бірақ олармен шектелмейді. Айырбас бағамының құбылмалылығы Қазақстан Республикасының экономикасына кері әсер етті, соның ішінде өтімділіктің төмендеуіне және халықаралық қаржыландыру тартуда қиындықтар туындауына әсер етті және әсер етуін жалғастыруы мүмкін.

2019 жылдың желтоқсанында Қытайдан алғаш рет жаңа вирустың пайда болуы туралы жаңалықтар пайда болды. 2020 жылы 11 наурызда Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 коронавирусының жаңа түрінің таралуын пандемия деп жариялады. «Қазақстан Республикасында төтенше жағдай енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 15 наурыздағы № 285 жарлығына сәйкес елімізде наурыз айының 16-нан бастап мамыр айының 11-не дейінгі кезеңге төтенше жағдай енгізілді.

² Қормен жасалған келісім негізінде депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша процедураларды орындайтын депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы-банк

2 Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта (жалғасы)

Қазақстанның көптеген қалаларында карантин жарияланды, ал өнеркәсіптік кәсіпорындардың көпшілігінің жұмысы 2020 жылдың 30 наурызынан 11 мамырына дейін тоқтатылды. Карантин кезеңінде Қордың қызметі тоқтатылған жоқ, кеңсе қызметкерлерінің жұмысы қашықтықтан ұйымдастырылды.

Пандемияға жауап ретінде Қазақстан билігі COVID-19 таралуы мен әсерін тоқтату үшін көптеген шараларды қабылдайды, мысалы, сапарларға тыйым салу, карантин, кәсіпкерлік қызметке шектеулер және т.с.с. Бұл шаралар, басқалармен қатар, белгісіз уақыт кезеңі ішінде Қазақстандағы экономикалық қатынастарды қатаң шектейді және бизнес, нарық қатысушылары, қор клиенттері қызметіне, сондай-ақ қазақстандық және әлемдік экономикаға кері әсерін тигізуде және тигізуі мүмкін. Басшылық Қор қызметінің тұрақтылығын қамтамасыз ету және оның клиенттері мен қызметкерлеріне қолдау көрсету үшін қажетті шараларды қабылдауда.

Сонымен бірге, 2020 жылғы 9 наурызда ОПЕК келісімінің құлдырауы аясында мұнай бағалары құлдырады, Brent маркалы мұнай бағасы 2020 жылдың наурызында барреліне 25 доллардан төмен түсті. Теңге АҚШ долларына қатысты 2020 жылдың басынан бастап шамамен 10% құнсызданды.

Осы қаржылық есеп беру күніне жағдай әлі де дамуда. Басшылық қазақстандық экономикадағы өзгерістердің дәрежесін де, ұзақтығын да болжап білуге немесе олардың болашақта Қордың қаржы жағдайына әсер ету ықтималдығын бағалауға қауқарсыз. Басшылық өзінің ағымдағы жағдайларда Қор қызметінің тұрақтылығын және өсімін ұстап тұруға қажетті шаралардың барлығын қолданып жатқанына сенімді.

2020. жылы мәжбүрлеп таратылған банктердің салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеуді жалғастырды:

Мәжбүрлеп таратылған қатысушы-банктің атауы:	Барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиядан айыру күні:
---	--

«ВалютТранзит Банкі» АҚ	2006 жылғы 26 желтоқсан
«Казинвестбанк» АҚ	2016 жылғы 27 желтоқсан
«Delta Bank» АҚ	2017 жылғы 3 қараша
«Qazaq Banki» АҚ	2018 жылғы 27 тамыз
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	2018 жылғы 28 тамыз
«Астана Банкі» АҚ	2018 жылғы 19 қыркүйек
«Tengri Bank» АҚ	2020 жылғы 18 қыркүйек

«Tengri Bank» АҚ-ның барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылуына байланысты, 2020 жылғы қыркүйектен бастап аталған банктің депозиторларына кепілдік берілген өтемді төлеу басталды. Есепті жылы кепілдік берілген өтемді төлеу «ВалютТранзит Банкі» АҚ, «Казинвестбанк» АҚ және «Эксимбанк Қазақстан» АҚ салымшыларына Қор өз бетінше, және келесі мәжбүрлеп таратылған банктер үшін конкурстық негізде таңдалған агент-банктер жүзеге асырды:

Мәжбүрлеп таратылған қатысушы-банктің атауы:	Агент банктің атауы:
«Delta Bank» АҚ	«Банк ЦентрКредит» АҚ
«Qazaq Banki» АҚ	Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕУ
«Астана Банкі» АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ
«Tengri Bank» АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ

Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау үшін Қор расталатын болжамдық ақпараттарды, макроэкономикалық көрсеткіштердің болжамдарын қоса қолданады. Алайда, кез келген экономикалық болжамдардағыдай, болжамдар мен ықтималдылықтардың жүзеге асырылуы белгісіздіктің жоғарғы деңгейімен сөзсіз байланысты, және де нақты нәтижесі болжамдардан едәуір ауытқуы мүмкін. 20 Ескертпеде Қордың күтілетін кредиттік зияндар моделіне болжамды ақпаратты қалай қолданатындығы туралы ақпарат көрсетілген.

3 Есептік саясат принциптері

Есептілік беру негіздері

Осы қаржылық есептілік әділ құн бойынша қаржылық құралдарды бастапқы тануға және пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық құралдарды қайта бағалауға түзету енгізумен әділ құн бойынша есепке алу қағидаларының негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дайындалған. Осы қаржылық есептілікті әзірлеу кезінде пайдаланылған есептік саясат қағидалары төменде берілген. Бұл қағидалар, егер басқаша көрсетілмесе, барлық есеп беру кезеңдерінде дәйекті түрде қолданылды (5-ескерту).

Осы қаржылық есептілік Қор өз қызметін көз жетерлік болашақта жалғастыратын болады деген жорамалға сүйене отырып әзірленген.

Функционалдық валюта

Қордың қаржылық есептілігіне енгізілген баптар кәсіпорындағы қолданылатын бастапқы экономикалық орта валютасымен («функционалдық валютамен») өлшенеді. Қордың функционалдық валютасы және осы қаржылық есептілігін көрсету валютасы қазақстандық теңге (теңге) болып табылады. Барлық мәндер, өзгесі көрсетілмеген болса, бүтін мың теңгемен дөңгелектелген.

Қаржылық құралдар

Қаржылық құралдар – бағалаудың негізгі тәсілдері

Әділ құн – бұл нарық қатысушылары арасында бағалау күні кәдімгі мәміле жасасқанда активті сатқанда алынуы немесе міндеттемені тапсырғанда төленуі мүмкін баға. Әділ құнның ең үздік растауы белсенді нарықтағы белгіленетін баға болып табылады. Белсенді нарық – бұл активтермен немесе міндеттеменен жасалатын операциялар тұрақты негізде бағалар туралы ақпарат алуға мүмкіндік беретін жеткілікті жиілікпен және жеткілікті көлемде жүргізілетін нарық. Белсенді нарықта айналатын қаржылық құралдардың әділ құны белгіленетін бағаны жеке активке немесе ұйым ұстап қалатын олардың санына шаққандағы міндеттемеге көбейткенде алынған сома ретінде бағаланады. Бұл нарықтың тәуелсіз сауда айналымы ұйымда бар активтер мен міндеттемелер санын жұту үшін жеткілісіз, ал жеке операцияда жайғасымдарды сатуға тапсырыстарды орналастыру белгіленетін бағаға әсер етуі мүмкін болған жағдайда да қолданылады.

Дисконтталған ақша ағындары моделі сияқты бағалау моделдері, сондай-ақ тәуелсіз тараптар арасындағы ұқсас операциялар деректеріне немесе инвестициялар объектісінің ағымдағы құнына негізделген моделдер мәмілелер бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады. Әділ құнды бағалау нәтижелері келесідей жолмен әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша тапданады және бөлінеді: (i) 1-деңгейге бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы белгіленетін бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге – барлық пайдаланылатын елеулі бастапқы деректері не тура (мысалға, бағалар), не жанама (мысалға, бағалар негізінде есептелгендер) актив немесе міндеттеме үшін байқалатын болып табылатын бағалау моделдері көмегімен алынғандар, және (iii) тек қана байқалатын нарықтық деректерге негізделмеген 3-деңгейдің бағалаулары (яғни бағалау үшін байқалмайтын бастапқы деректердің айтарлықтай көлемі талап етіледі). 22 Ескертпені қар.

Мәмілелер бойынша шығындар қаржылық құралды сатып алуға, шығаруға немесе істен шығуына қатысты қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – бұл мәміле жасалмай қалған жағдайда шегілмеуі мүмкін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (соның ішінде сауда агенттері ретінде жұмыс істейтін жұмыскерлер), кеңесшілерге, брокерлерге және дилерлерге төленген төлемақылар мен комиссиялық алымдарды, реттеуші органдар мен қор биржаларына міндетті төлемдер, сондай-ақ салықтар мен меншікті тапсырғанда алынатын алымдарды ішіне алады. Мәміле бойынша шығындар сыйақыларды немесе борыштық міндеттемелер бойынша дисконттарды, қаржыландыруға кететін шығындарды, ішкі әкімшілік шығыстарды немесе сақтауға кететін шығындарды ішіне алмайды.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Амортизациялық құн негізгі борыш төлемақыларын шегергендегі, бірақ өсірілген пайыздарды қосқандағы, ал қаржылық активтер үшін – күтілетін кредиттік зияндар үшін кез-келген бағалау резервін шегергендегі бастапқы тану кезіндегі қаржылық құрал құны болып табылады. Өсірілген пайыздар бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған мәміле бойынша шығындардың, сондай-ақ кез-келген сыйақының немесе тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен өтеу сомасынан дисконттың амортизациясын ішіне алады. Өсірілген пайыздық табыс пен өсірілген пайыздық шығын, соның ішінде өсірілген купондық табыс және амортизацияланған дисконт немесе сыйақы (соның ішінде ондай бар болса, комиссия бергенде кейінге қалдырылған сыйақы) жеке көрсетілмейді, бірақ қаржылық жағдай туралы есептің тиісті баптарының теңгерімдік құнына қосылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың теңгерімдік құнына әр кезеңде тұрақты пайыздық мөлшерлемені (тиімді пайыздық мөлшерлемені) қамтамасыз ету мақсатында тиісті кезең ішіндегі пайыздық табысты немесе пайыздық шығынды бөлу әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құралдың күтілетін жарамдылық мерзіміне немесе, тиісті жағдайларда, қаржылық құралдың жалпы теңгерімдік құнына дейінгі қысқарақ мерзімге есептік болашақ ақшалай төлемақыларды немесе түсімдерді (болашақ кредиттік зияндарды қоспағанда) дисконттаудың дәл мөлшерлемесі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме осы құрал үшін көрсетілген құбылмалы мөлшерлеме бойынша кредиттік спредті көрсететін сыйақыны немесе дисконтты қоспағанда, келесі пайызды өзгерту күніне дейін айнымалы мөлшерлемесі бар құралдар бойынша немесе нарықтық мәнге тәуелсіз орнатылатын басқа айнымалы факторлар бойынша ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылады. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құрал айналысының барлық күтілетін мерзімі бойы амортизацияланады. Келтірілген құн есебі шарт бойынша тараптар төлеген немесе алған, тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын төлемақылар мен сыйақылардың барлығын ішіне алады. Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсыздандырылған (РОСІ) қаржылық активтермен сатып алынған немесе құрылған болып табылатын активтер үшін тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекел ескеріле отырып түзетіледі, яғни келісімшарттық ақша ағындары негізінде емес, бастапқы тану кезінде күтілетін ақша ағындары негізінде есептеледі.

Қаржылық құралдарды бастапқы тану

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық құралдар бастапқыда әділ құны бойынша танылады. Барлық басқа қаржылық құралдар, соның ішінде мәміле бойынша шығындар әділ құны бойынша бастапқыда көрініс табады. Бастапқы тану кезіндегі әділ құнның ең үздік растауы мәміле бағасы болып табылады. Бастапқы тану кезіндегі пайда немесе зиян әділ баға мен мәміле бағасы арасында айырмашылық болған жағдайда ғана ескеріледі. Бұны сол құралмен жасалатын нарықта байқалатын басқа ағымдағы мәмілелер немесе базалық деректер ретінде байқалатын нарықтардағы деректерді ғана пайдаланатын бағалау моделі растайды. Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтерге және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдарға құйылатын инвестицияларға қатысты бастапқы танығаннан кейін күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві танылады, бұл активті бастапқыда тани салысымен дереу бухгалтерлік зиянның танылуына әкеледі.

Заңнамамен немесе осы нарыққа арналған іскерлік айналым әдет-ғұрыптарымен белгіленген мерзімдерде жеткізілуі тиіс қаржылық активтерді сатып алу және сату («стандартты жағдайларда» сатып алу және сату) мәміле жасалған күні, яғни Қор қаржылық активті сатып алуға немесе сатуға міндеттенетін күні көрініс табады. Сатып алу бойынша жасалған басқа барлық операциялар кесіпорын осы қаржылық құралға қатысты шарт тарабы атанғанда танылады.

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: бағалау санаттары

Қор келесі бағалау санаттарын пайдалана отырып, қаржылық активтерді жіктейді: пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар және амортизацияланған құн бойынша бағаланатындар. Борыштық қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау мыналарға байланысты: (i) тиісті активтер қоржынын басқаруға арналған Қордың бизнес-моделіне және (ii) актив бойынша ақша ағындары сипаттамаларына.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: бизнес-модель

Бизнес-модель ақша ағындарын алу мақсатында Қордың активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілін көрсетеді. Қор мақсаты (i) активтерден шартпен қарастырылған ақша ағындарын алуға ғана («шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу»), немесе (ii) шартпен қарастырылған ақша ағындарын да, активтерді сату нәтижесінде пайда болатын ақша ағындарын да алу («шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу»), немесе, егер (i) тармағы да, (ii) тармағы да қолдануға келмейтін болса, қаржылық активтер «өзге» бизнес-модельдер санатына жатады және пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланады.

Бизнес-модель Қордың бағалау өткізілетін күні қолда бар қоржынға белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін жүзеге асыруға ниетті қызметінің барлық тиісті дәлелдерінің негізінде активтер тобы үшін (қоржын деңгейінде) анықталады. Бизнес-модельді анықтағанда ескерілетін факторлар В ішіне алатын 4 Ескертпеде өзінің қаржылық активтері үшін бизнес-модельдерді анықтағанда пайдаланылған өте маңызды пайымдамалар келтіріледі.

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: ақша ағындары сипаттамалары

Егер бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін немесе шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу және сату үшін активтерді ұстап қалуды көздейтін болса, Қор ақша ағындарының тек қана борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төленетін төлемдер болып табыла ма екенін бағалайды («борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төленетін төлемдерге жүргізілетін тест» немесе «SPPI-тест»). Кіріктірілген туынды құралдары бар қаржылық активтер олар бойынша ақша ағындарының борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төлене ме екенін анықтау үшін жиынтықталып қарастырылады. Осы бағалауды өткізгенде Қор шартпен қарастырылған ақша ағындарының базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкес келе ме екенін қарастырады, яғни пайыздар кредиттік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына, базалық кредиттік шарттың басқа тәуекелдеріне қатысты өтем мен пайда айырмасын ғана ішіне алады.

Егер шарт талаптары базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкес келмейтін тәуекелге немесе құбылмалылыққа ұшырағыштықты қарастыратын болса, сәйкес қаржылық актив пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеліп, бағаланады. Борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төленетін төлемдерге жүргізілетін тест активті бастапқы танығанда жүргізіледі және кейінгі қайта бағалау жүргізілмейді.

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Қаржылық құралдар тұтас осы қоржынды басқарудың бизнес-моделі өзгерген жағдайда ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейін бірінші есепті кезең басынан перспективті түрде жүргізіледі.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резервін шегерумен қаржылық жағдай туралы есепте беріледі. Күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві ескерілмей, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдардың амортизацияланған құнындағы өзгерістер пайда немесе зиян құрамында көрініс табады. Теңгерімдік құндағы басқа өзгерістер өзге жиынтық кіріс құрамында «өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын борыштық құралдардан шығысты шегергендегі табыс» бабында көрініс табады.

Қор бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік сапа өзгерістерінің негізінде құнсыздануды есепке алудың «үшкезеңдік» моделін қолданады. Бастапқы танығанда құнсызданған болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын деп жіктеледі. 1-кезеңнің фазалық активтері үшін күтілетін кредиттік зиян келесі 12 ай ішінде немесе егер ол 12 ай өткенге дейін («12-айлық күтілетін кредиттік зияндар») басталатын болса, шартқа сәйкес өтеу күніне дейін орын алуы мүмкін дефолттар нәтижесінде пайда болатын бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар бөлігіне тең сомамен бағаланады. Егер Қор бастапқы тану сәтінен кейін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артқанын анықтаса, актив 2-кезеңге аударылады, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік зияндар бүкіл мерзімге, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ егер көзделген болса, күтілетін алдыңғы төлемді ескерумен («бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар») күтілетін кредиттік зияндар негізінде бағаланады. Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артқанын анықтау тәртібінің сипаттамасы 20. Ескертпеде келтіріледі. Егер Қор қаржылық активті құнсызданған деп анықтаса, актив 3-кезеңге аударылады және ол бойынша күтілетін кредиттік зияндар бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар ретінде бағаланады. Құнсызданған активтер мен дефолтты анықтауға қатысты түсіндірмелер 20. Ескертпеде берілген. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін кредиттік зияндар әрдайым бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар ретінде бағаланады. 20 Ескертпеде бастапқы деректер, жорамалдар және күтілетін кредиттік зияндарды бағалағанда пайдаланылатын есептеу әдістері туралы ақпарат, соның ішінде болжамды ақпаратты күтілетін кредиттік зияндар моделіне қосу тәсілінің түсіндірмесі келтіріледі.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қаржылық активтерді есептен шығару

Қаржылық активтер Қор оларды өндіріп алу бойынша барлық тәжірибелік мүмкіндіктерін тауысып, осындай активтердің орнын толтыруға қатысты болжалдардың негізсіздігі туралы байламға келгенде тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару тануды тоқтату болып табылады. Қорда өндіріп алуға қатысты негізді болжалдары болмаса да, Қор шарт бойынша берешек сомаларын өндіріп алуға тырысып жатқанда Қор мәжбүрлеп өндіріп алу бойынша шаралар әлі қолданылып жатқан қаржылық активтерді есептен шығара алады.

Қаржылық активтерді тануды тоқтату

Қор қаржылық активтерді тануды келесі жағдайларда тоқтатады: (а) осы активтер өтелгенде немесе осы активтермен байланысты ақша ағындарына құқықтардың жарамдылық мерзімі өтіп кеткенде, немесе (б) Қор қаржылық активтерден ақша ағындарына құқықтарды табыстағанда немесе табыстау туралы келісім жасасқанда, және бұл ретте (i) осы активтерді иеленумен байланысты барлық дерлік төуекелдер мен сыйақыларды табыстағанда, немесе (ii) осы активтерді иеленумен байланысты барлық дерлік төуекелдер мен сыйақыларды әрі табыстамаған, әрі сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығынан айырылып қалғанда. Егер контрагентте активті байланысты емес үшінші тарапқа сатуға шектеулер енгізбестен толық сатуға іс жүзінде мүмкіндігі болмаса, бақылау сақталады.

Қаржылық активті тануды толық тоқтатқанда активтің теңгерімдік құны мен алынған және алынуда тиіс сыйақы сомасы арасындағы айырма, сондай-ақ өзге жиынтық кірісте танылған және капиталда жинақталған жиынтық пайда немесе зиян пайда немесе зиянға жатқызылады.

Қаржылық міндеттемелерді бағалау санаттары

Қаржылық міндеттемелер мыналарды, атап айтқанда, (i) пайда немесе зиян арқылы әдіп құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерді: бұл жіктегім туынды қаржылық құралдарға, саудаға арналған қаржылық міндеттемелерге (мысалға, бағалы қағаздар бойынша қысқа жайғасымдар), бизнесті біріктіргенде сатып алушы мойындайтын шартты өтемге және бастапқы тану кезінде сондай ретінде анықталған басқа қаржылық міндеттемелерге қолданылады; және (ii) кепілдік шарттары мен кредиттерді беру жөніндегі міндеттемелерді қоспағанда, нәтижесінде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық міндеттемелерді тану олар өтелген жағдайда (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалғанда немесе тоқтатылғанда, немесе оны орындау мерзімі өткенде) тоқтатылады.

Бастапқы кредиторлары арасындағы шарттары айтарлықтай ерекшеленетін борыштық құралдарды алмасу, сондай-ақ бар қаржылық міндеттемелер шарттарындағы елеулі түрлендірулер бастапқы қаржылық міндеттеменің өтелуі және жаңа қаржылық міндеттеменің танылуы ретінде есепке алынады. Шарттар, егер жаңа шарттарға сәйкес дисконтталған келтірілген ақша ағындары құны, соның ішінде бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме пайдаланыла отырып дисконтталған алынған сыйақыларды шегергендегі барлық төленген сыйақылар бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кем дегенде 10%-ға ерекшеленеді. Егер борыштық құралдарды алмасу немесе шарттарды түрлендіру өтеу ретінде есепке алынатын болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден болған пайда немесе зиян құрамында танылады. Егер алмасу немесе түрлендіру өтеу ретінде есепке алынбайтын болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің теңгерімдік құнын түзету ретінде көрініс табады және түрлендірілген міндеттеменің қалған жарамдылық мерзімі бойы амортизацияланады.

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу

Қаржылық актив және қаржылық міндеттеме есепке алынады, әрі қаржылық жағдай туралы есепте, егер Қорда теңгерімде танылған сомаларды есепке алуды жүзеге асыруға бекітілген құқығы бар және ол не сальдоланған сома бойынша есепке алуды жүргізуге, не активті жүзеге асырып, бірақ міндеттемені орындауға ниеттенсе ғана, сальдоланған сома көрініс табады. Бухгалтерлік есеп стандартымен немесе тиісті түсініктемемен талап етілетін немесе рұқсат етілетін жағдайларды қоспағанда, табыс пен шығыс пайда немесе зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте өзара есепке алынбайды, бұл ретте мұндай жағдайлар Қордың есептік саясатында жеке ашып көрсетіледі.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қаржылық құралдар – қаржылық жағдай туралы есеп бөлігінде

Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары – қаржылық жағдай туралы есепте амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын туынды емес қаржылық активтер. Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары қолма-қол ақшаның белгілі бір сомасына оңай айырбасталатын және құнның болмашы өзгерісіне ұшырағыш баптар болып табылады. Ақша қаражаттары және оның баламалары Қордың банк шоттарындағы қаражат және депозиттерге орналастырылған қаражат болып табылады. Ақша қаражаттары және оның баламалары ҚРҰБ Операциялық есеп департаменті (ОЕД), ҚРҰБ, «Қазпошта» АҚ және «Қазақстан Халық Банкі» АҚ жинақтаушы, депозиттік, инвестициялық және басқа шоттарындағы меншікті ақша қалдықтарын өз ішіне алады.

Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар. Бизнес-модель және ақша ағындары сипаттамалары негізінде Қор борыштық бағалы қағаздарға инвестицияларды амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша немесе пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағалау санаттарына жатқызады. Борыштық бағалы қағаздар, егер олар шартпен көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстап қалынатын болса, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, осы ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төлемдер ғана және есептік сәйкессіздікті айтарлықтай төмендету үшін ерікті негізде пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде анықталмаған.

Борыштық бағалы қағаздар, егер олар шартпен көзделген ақша ағындарын алу және сату үшін ұстап қалынатын болса, өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша көрсетіледі, олар борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төленетін төлемдер болып табылады және олар пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде анықталмаған. Осы активтер бойынша пайыздық табыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісінің негізінде есептеледі және пайда не зиян құрамында танылады. Күтілетін кредиттік зиян моделі негізінде анықталған құнсыздануға арналған бағалау резерві бір жылға пайда не зиян құрамында көрініс табады. Төңгерімдік құнның басқа барлық өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында көрініс табады. Борыштық бағалы қағазды тану тоқтатылғанда бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жиынтық пайда немесе зиян өзге жиынтық кірістан пайда не зиян құрамына қайта жіктеледі.

Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, егер амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша көрсету үшін өлшемшарттарға сәйкес келмейтін болса, пайда не зиян арқылы әділ құны бойынша көрініс табады. Қор борыштық бағалы қағаздарға инвестицияларды, егер осы мүмкіндікті пайдалану әртүрлі есепке алу әдістерін пайдалана отырып, танылатын немесе бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер арасындағы есептік сәйкессіздікті айтарлықтай төмендететін болса, бастапқы тану кезінде пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар санатына сөзсіз жатқыза алады.

Дебиторлық берешек белсенді нарықта бағасы белгіленбейтін бекітілген немесе белгілі бір төлемдері бар туынды емес қаржылық активтер болып табылады. Бастапқы бағалағаннан кейін дебиторлық берешек құнсыздануға арналған резервті шегерумен тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Жеке тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушы-банктерінің міндетті күнтізбелік жарналары бойынша дебиторлық берешек өткен тоқсанға қатысушы банктердің тиісті жарналарының сомасы есептеуге негіз болатын дербес жүргізілген тоқсан сайынғы есептік бағалаулар мөлшерінде Қор тарабынан алғаш танылады.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңының ережелеріне сәйкес қатысушы-банктерге жарналарды төлеу мөлшері мен тәртібін Қордың басқару органы анықтайды. 2020 жылғы 26 маусымдағы № 23 хаттама бойынша Қордың Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген Қосылу шартының (бұдан әрі – Қосылу шарты) ережелеріне сәйкес қатысушы-банк есепті тоқсаннан кейінгі айдың он бесінші күніне дейінгі мерзімде Қорға міндетті күнтізбелік жарналар төлеп отыруға міндеттенеді.

Жарналардың мөлшері есепті тоқсаннан кейінгі айдың бірінші күніндегі жағдай бойынша қатысушы-банктің барлық кепілдік берілетін депозиттерінің жалпы сомасына міндетті күнтізбелік жарна мөлшерлемесін қолдану жолымен анықталады.

Сату және кері сатып алу шарттары бойынша мәмілелер, бағалы қағаздар қарызы. Өз қызметін жүзеге асыру барысында Қор қаржылық активтерді сату және кері сатып алу туралы келісімдерді (бұдан әрі – «РЕПО шарттары»), сондай-ақ сатып алу және кері сату туралы келісімдерді (бұдан әрі – «Кері РЕПО шарттары») жасасады. РЕПО және кері РЕПО операцияларын Қор өтімділікті басқару құралдарының бірі ретінде пайдаланады.

РЕПО мәмілелері — бұл қаржылық активті басқа тарапқа ақшалай немесе өзге сыйақыға болашақта қаржылық активтерді алынған ақшалай немесе өзге сыйақыға балама сомаға және оған қоса жинақталған пайыздарымен кері сатып алуға біруақытта міндеттене отырып, айырбас ретінде табыстау туралы келісім.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

РЕПО шарттары бойынша жасалатын операциялар есепте қаржыландыру операциялары ретінде көрініс табады. РЕПО шарттары бойынша сатылған қаржылық активтер қаржылық есептілікте көрініс табуын жалғастырады, ал осындай келісімдер бойынша алынған қаражат активтер кепілімен қамтамасыз етілген алынған депозит ретінде көрініс табады.

Кері РЕПО шарттары бойынша сатып алынған активтер қаржылық есептілікте бағалы қағаздар немесе басқа активтер кепілімен қамтамасыз етілген депозитте орналастырылған қаражат ретінде көрініс табады және банктердегі қаражат және/немесе клиенттерге берілген несие және қаражат ретінде жіктеледі.

Қор бағалы қағаздар бойынша РЕПО шарттарын және бағалы қағаздармен қарыз мәмілелерін жасасады. Осылар арқылы ол қөдімгі нарықтық тәжірибеге сәйкес кепілзат алады немесе табыстайды. ҚР-да және ТМД басқа елдерінде кері сатып алу операцияларының стандартты шарттарына сәйкес кепілзат алушы мәміле бойынша есептеу кезінде баламалы бағалы қағаздарды қайтарған жағдайда кепілзатты сатуға немесе қайта салуға құқылы.

Контрагенттерге бағалы қағаздарды табыстау меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен тиімділіктер де табысталатын жағдайда ғана қаржылық жағдай туралы есепте көрініс табады.

Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер – мәжбүрлеп таратылатын банктердің немесе барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған, депозиттерге кепілдік беру жүйесіне қатысушы-банктердің салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеу жөніндегі Қор міндеттемелері.

Қор қатысушы-банк депозиторларына кепілдік берілген өтемдерді төлеу бойынша міндеттемелерді қатысушы-банктің барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған күннен бастап қабылдайды.

Қатысушы-банк барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған жағдайда Қор арнайы резервтің жеткілікті немесе тапшы болу көлемін анықтайды. Арнайы резерв тапшылығы арнайы резерв мөлшері мен Қордың кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша депозиторлар алдындағы міндеттемелері арасындағы айырма ретінде айқындалады. Арнайы резерв жеткіліксіз болған жағдайда Қор тапшылықты қатысушы-банктердің қосымша жарналары есебінен жабады. Қатысушы-банктердің қосымша жарналарының есебі олардың міндетті күнтізбелік жарналарының есебіне ұқсас жүргізіледі. Арнайы резерв жетіспеген және тапшылықты қосымша-жарналар есебінен жабу мүмкін болмаған жағдайда Қор Ұлттық Банктен жетіспейтін ақша сомасына қарыз алу есебінен міндеттемелерді өтейді.

Қордың кепілдік берілген өтем төлемі арнайы резерв қоржыны активтерінен жүргізіледі. Қатысушы-банк барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған күннен бастап отыз жұмыс күн ішінде Қор, Қазақстан Республикасының бүкіл аймақтарында мемлекеттік және орыс тілдерінде таратылатын, мерзімді баспа басылымдарында қатысушы-банктің мәжбүрлеп таратылуы және кепілдік берілген өтемді төлеудің басталуы, байқау негізінде таңдалған, кепілдік берілген өтемді төлеуді жүзеге асыратын, агент банктің атауын (немесе агент банкті таңдау мүмкін емес болған жағдайда Ұлттық пошта операторын), мерзімі мен орнын (орындарын) немесе Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 23 бабында қарастырылған, кепілдік берілген өтемді төлеудің басталуын кейінге қалдырылғанын көрсете отырып жариялайды. Агент банкке немесе Ұлттық пошта операторына мәжбүрлеп таратылатын қатысушы-банк депозиторларына тиесілі кепілдік берілген өтем сомаларын аударғанда осы сома агент банкке (Ұлттық пошта операторына) қойылатын талаптар шоттарында ескеріледі. Депозиторлар алдындағы міндеттеме агент банктің (Ұлттық пошта операторының) оларға кепілдік берілген өтем сомаларын төлеуіне қарай төмендейді. Агент банктен (Ұлттық пошта операторынан) депозиторларға кепілдік берілген өтем сомасын төлеу туралы тиісті растама алынғанда Қор осы сомаға танылған міндеттемелер мен агент банкке (Ұлттық пошта операторына) қойылатын талаптарды есепке алады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Кепілдік берілген өтем

Кепілдік берілген өтем – бұл Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңына сәйкес кепілдік берілген депозит бойынша Қор тарапынан төлеуге тиесілі ақшасының жиынтық сомасы. Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңына сәйкес салымшы жекелей алғанда әр банк бойынша әр салымшыға максималды мемлекеттік кепілдік сомасынан аспайтын депозит(тер) бойынша қалдық сомасында есептелген сыйақысыз кепілдік берілген өтем алады. Әр салымшыға максималды кепілдік сомасы:

- ұлттық валютадағы жинақ ақша салымдары (депозиттері) бойынша 15 миллион теңгеден аспайды;
- ұлттық валютадағы өзге депозиттер бойынша 10 миллион теңгеден аспайды;
- шетел валютасындағы депозиттер бойынша 5 миллион теңгеден аспайды.

Депозитордың қатысушы-банкте, түрі және валютасы бойынша алуан, бірнеше кепілдік берілген депозиттері бар болған жағдайда, Қор олар бойынша он бес миллион теңгеден аспайтын кепілдік берілген өтемнің жиынтық сомасын төлейді.

Қор күтілетін кредиттік зиянды (Expected Credit Losses – ECL), яғни қатысушы-банктер мәжбүрлеп таратылған жағдайда олардың дефолт ықтималдығын және кепілдік берілген өтемді төлеумен байланысты кепілдіктерді жабу үшін резервті есептеу әдістемесіне сәйкес банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын қаражат үлесін ескере отырып, Қордың депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша міндеттемелерін есептейді. Банктің дефолт ықтималдығы банктің тәуекелге ұшырағыштық дәрежесін көрсететін тәуекел-жіктелім тобына байланысты айқындалады. Тәуекел-жіктелім тобы капиталдың жеткіліктілігін, активтер сапасын, табыстылықты және өтімділікті талдау негізінде айқындалады. Банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын қаражат үлестері депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу жөніндегі тарихи деректердің және банкті мәжбүрлеп тарату барысында төленген қаражатты қайтарулар негізінде айқындалады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар түскен сәтінде негізгі құралдарды сатып алу бойынша барлық нақты жүргізілген қажетті шығындарды өз ішіне алатын өзіндік құн бойынша қаржылық есептілікте көрініс табады. Кейін негізгі құралдар нақты шығындар бойынша есепке алу моделіне сәйкес есепке алынады.

Қайта бағаланған құны бойынша есепке алу моделін қолданғанда негізгі құралдар жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зиянды шегерумен қайта бағалау күні әділ құны бойынша есепке алынады. Құнсызданудан шығын есебі «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ активтердің құнсыздануы жөніндегі қағидаларында қарастырылған реттілікте жүргізіледі. Нақты шығындар бойынша есепке алу моделін қолданғанда негізгі құралдар жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зиянды шегерумен бастапқы құны бойынша есепке алынады. Құнсызданудан шығын есебі Активтердің құнсыздануы жөніндегі қағидаларда қарастырылған реттілікте жүргізіледі. Тиімді пайдалану мерзімі мен амортизация әдістері талданады және қажет жағдайда әр есепті жыл аяғына түзетіледі.

Тиімді пайдалану мерзімі (жыл саны)

Кеңселік және компьютерлік жабдық
Өзгелер

5-6 жыл
7-10 жыл

Негізгі құралдарға кейінгі шығындар активтің теңгерімдік құнына қосылады немесе осы активпен байланысты болашақ экономикалық тиімділіктерді Қор тарапынан алыну және осы актив құнының сенімді бағалану ықтималдығы болған жағдайда ғана жеке актив ретінде танылады. Жөндеу және техникалық қызмет көрсету бойынша барлық басқа шығындар қай есепті кезеңде жүргізілген болса, сол кезең ішіндегі пайда мен зиянда көрініс табады.

Негізгі құралдарды есептен шығару істен шыққанда немесе болашақта осы активті пайдаланудан немесе оның істен шығуынан экономикалық тиімділік алу күтілмейтін жағдайда жүзеге асады. Активті есептен шығару нәтижесінде пайда болатын пайда немесе зиян (істен шығудан таза түсім мен активтің теңгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептелген) актив істен шыққан есепті кезеңге пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепке қосылады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Пайдалануға дайын негізгі құралдар амортизациясы негізгі құралдар пайдалануға дайын атанатын айдан кейінгі айдан басталады. Негізгі құралдар амортизациясын есептегенде түзусызықтық (біркелкі) әдіс қолданылады. Қордың ішкі құжаттарына сәйкес амортизацияны есептеу әдістері мен нормаларын, сондай-ақ негізгі құралдардың жекелеген объектісін пайдаланудың пайдалы және нормативтік мерзімдері қайта қаралған жағдайда негізгі құралдардың жекелеген объектісінің жаңа амортизациясын есептеу тиісті қайта қарау жүргізілген айдан кейінгі айдан басталады. Амортизация тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімі бойы тарату құнын біркелкі шегерумен негізгі құралдардың нақты немесе бағалау құнын есептен шығару үшін есептеледі (жер телімдері мен аяқталмаған құрылыс объектілерін қоспағанда). Тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімдері, теңгерімдік құн және амортизацияны есептеу әдісі әр есепті кезең аяғында талдаудан өткізіледі, бұл ретте бағалаулардағы барлық өзгерістер салыстырма көрсеткіштерді қайта қараусыз есептілікте көрініс табады.

Материалдық емес активтер

Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған пайдалану мерзімдері соңғы материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған зиянды шегерумен сатып алу құны бойынша есепке алынады. Амортизация материалдық емес активтерді тиімді пайдалану мерзімі бойы біркелкі есептеледі. Тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімдері және амортизацияны есептеу әдісі әр есепті кезең аяғында талданады, бұл ретте бағалаулардағы өзгерістердің барлығы салыстырма көрсеткіштерді қайта қараусыз есептілікте көрініс табады. Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған пайдалану мерзімдері белгісіз материалдық емес активтер құнсызданудан жинақталған зиянды шегерумен нақты сатып алу шығындары бойынша есепке алынады.

Амортизация 3 жылды құрайтын объектілердің пайдалы қызметінің бағалау мерзімі бойы құнды есептен шығарудың түзусызықтық әдісі негізінде есептеледі.

Материалдық емес актив істен шыққанда немесе оны пайдаланудан немесе істен шығуынан болашақ экономикалық тиімділіктердің түсуі күтілмейтін кезде есептен шығарылады. Істен шығудан таза түсім мен активтің теңгерімдік құны арасындағы айырма болып табылатын материалдық емес активті есептен шығарудан табыс немесе зиян активті есептен шығару сәтінде пайдаға немесе зиянға қосылады.

Қор жалға алушы болып табылатын жалға алу шарттары есебі, 2019 ж. 1 қаңтардан бастап. Қор кеңсе және көлік құралын жалға алады. Барлық жалға алу шарттары 12 айдан аспайтын мерзімге жасалған, сондай-ақ жалға алу шарттарында мерзімін ұзарту қарастырылмаған және тараптар (жабдықтаушы және сатып алушы) болмашы айып пұлсыз шартты мерзімінен бұрын бұзуға біржақты құқылы. Қор қысқа мерзімді жалға алу және құны төмен мүлкті жалға алу есебін, жалдау төлемдерін шығындарда желілік әдіспен көрсету арқылы жүргізеді.

Ұзақ мерзімді жалға алу шарттары, жалға алу құралы болып табылатын қолдануға алынған актив Қор алған күнге сәйкес міндеттемелері бар, пайдалану құқығы нысанындағы активтер ретінде есепке алынады. Әрбір жалдау төлемдері міндеттемелер мен қаржылық шығындар арасында үлестіріледі. Қаржылық шығындар әр кезең үшін міндеттеме қалдықтары бойынша пайыздық мөлшерлемені тұрақты қамтамасыз ету мақсатында жалға алу мерзімі шеңберінде пайда немесе зиянға жатқызылады. Бастапқы құны бойынша есепке алынған пайдалану құқығы нысанындағы актив, активті тиімді пайдалану мерзімі шеңберінде желілік әдіспен немесе жалға алу мерзімі шеңберінде, қайсысы ерте аяқталатынына байланысты, амортизацияланады.

Жалға алу шарты бойынша туындайтын міндеттемелер бастапқыда келтірілген құны бойынша бағаланады. Жалға алу бойынша міндеттемелер келесі жалдау төлемдерінің таза келтірілген құнынан құралады:

- алынуға тиісті ынталадыру төлемдерін шегергендегі, бекітілген төлемдер (шын мәнінде бекітілген төлемдерді қоса);
- индекс немесе мөлшерлемеге негізделген өзгермелі жалдау төлемдері;
- қалдық құны көпіденген шарттары бойынша жалға алушымен алынатын сомалар;
- сатып алу опционының орындалу бағасы, егер жалға алушының опционның орындалатындығына жеткілікті сенімі бар болса;
- егер жалға алу мерзімі аталған опционның жүзеге асырылуын көрсететін болса, жалға алу шартын бұзғаны үшін айып пұл төлеу.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Жалға алу төлемдері жалға алу шартында қарастырылған пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Егер мұндай мөлшерлеме анықталмаған жағдайда қарыз капиталына өсім мөлшерлемесі қолданылады, себебі бұл, ұқсас экономикалық ортада ұқсас жағдайларда ұқсас құндағы активті алу үшін қажетті қаражатты тарту үшін тартылған, жалға алушы төлеуге тиісті пайыздық мөлшерлеме.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер өзіндік құны бойынша келесілерді есепке ала отырып бағаланады:

- жалға алу бойынша міндеттемені бағалауың бастапқы сомасы;
- жалға алу шартының күшіне ену күніне жасалған барлық жалдау төлемдері немесе оған дейін, жалға алу бойынша ынталандыру төлемдерін шегергенде;
- барлық бастапқы тікелей шығындары;
- қалпына келтіру жұмыстары құны.

Жалға алу мерзімін анықтау кезінде Басшылық жалға алудың мерзімін ұзарту немесе жалға алуды бұзғанда опционды пайдаланбау үшін экономикалық негіздемелерді қалыптастыратын барлық жағдайларды ескереді. Жалға алуды ұзарту опционы (немесе жалға алу шартын бұзғанда опционның орындалу мерзімінен кейінгі уақыт кезеңдері), тек шарттың ұзартылуына (немесе бұзылмайтындығына) жеткілікті сенімділік болған жағдайда ғана, жалға алу мерзіміне қосылады.

Бағалау, елеулі жағдайлардың орын алуы немесе жағдайдың едәуір өзгеруіне, мұндай бағалауға ықпал ете алатын және жалға алушының бақылауында болатын жағдайларда қайта қаралуға тиісті.

2020 жылы Қордың ұзақ мерзімді жалға алулары болмаған.

Салық салу

Табыс салығы ағымдағы және кейінге қалдырылған салық қосындысы болып табылады. Қор «Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» ҚР Кодексіне (Салық кодексі) сәйкес салық есебін жүргізеді.

Салық кодексінің 241-бабы 1-тармағы 20)-тармақшасының негізінде корпоративтік табыс салығын есептегенде жиынтық жылдық табыстан «арнайы резерв активтерін орналастыру нәтижесінде, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының екінші деңгейлі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес қосылу шарты бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін екінші деңгейлі банктерге қолданылатын тұрақсыздық айыбы түрінде алынған және тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымның табысы» алынып тасталуы тиіс. Осы тармақша ережесі аталмыш табыс Қордың арнайы резервін арттыруға бағытталған жағдайда қолданылады.

Сондай-ақ, Салық кодексінің 307-бабы 2-тармағы 3)-тармақшасына сәйкес «жеке тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымға төленетін сыйақыға» төлеу кезінде ұсталатын корпоративтік табыс салығы салынбауы тиіс.

Осыған байланысты Қор Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 7-бабы 2-тармағы 7)-тармақшасына сәйкес меншікті активтер мен арнайы резерв активтері бойынша бөлек бухгалтерлік есеп жүргізеді.

Салықтық тәуекелдерді бағалағанда Қор басшылығы қарсы бола алмайтын немесе егер қосымша салықтарды мемлекеттік табыс органдары есептейтін болса, ойдағыдай шағым түсіре аламын деп есептемейтін ҚР салық заңнамасын сақтамаудың белгілі салаларын ықтимал міндеттемелер ретінде қарастырады. Мұндай анықтама елеулі пайымдамалар шығаруды талап етеді және салық заңнамасындағы өзгерістер, өз шешімін күтуші салық істерін қарау нәтижелерін анықтау және мемлекеттік табыс органдарының сәйкестікке тексеру бойынша қорытындылары нәтижесінде өзгеруі мүмкін.

Ағымдағы табыс салығы. Ағымдағы табыс салығы шығындарының сомасы бір жылға салық салынатын пайда мөлшері ескеріле отырып анықталады. Салық салынатын табыс пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте көрініс тапқан таза пайдадан ерекшеленеді, себебі салық салынуға немесе басқа жылдарға салық салу мақсаттары үшін шегеруге жататын табысты немесе шығынды ішіне алмайды, сондай-ақ салық салынбайтын және шегерілмейтін баптарды да ішіне алмайды. Ағымдағы табыс салығы бойынша Қор шығынын есептеу есепті кезең бойы қолданыстағы салық мөлшерлемелерін пайдаланумен жүзеге асырылады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық. Кейінге қалдырылған салық қаржылық есептілік мақсатында активтер мен міндеттемелердің салық салынатын базасы мен олардың теңгерімдік құны арасындағы барлық уақытша айырмашылықтар бойынша есеп беру күні танылады. Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме барлық салық салынатын уақытша айырмашылықтар бойынша танылады. Кейінге қалдырылған салықтық активтер барлық шегерілетін уақытша айырмашылықтар ескеріле отырып, осы уақытша айырмашылықтарды пайдалану үшін болашақта салық салынатын теңгерімдік пайданың болу ықтималдығы жоғары болған жағдайда көрініс табады. Салықтық активтер мен міндеттемелер, егер уақытша айырмашылықтар салық салынатын пайдаға да, бухгалтерлік пайдаға да әсер етпейтін мәмілелер (бизнесті біріктіру жөніндегі мәмілелерден басқа) шеңберінде активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану салдарынан туындайтын болса, қаржылық есептілікте көрініс таппайды.

Кейінге қалдырылған салықтық активтердің теңгерімдік құны әр есепті кезең соңында қайта қаралады және осы активтерді толық не ішінара пайдалануға жеткілікті болашақта салық салынатын пайданың болу ықтималдығы бұдан әрі жоғары болмайтын болса, төмендейді.

Кейінге қалдырылған салықтық активтер мен табыс салығы бойынша міндеттемелер заңнамамен есеп беру күні бекітілген немесе іс жүзінде бекітілген және, тұспалданғандай, салықтық активті жүзеге асыру немесе міндеттемені жабу кезеңінде әрекет ететін салық салу мөлшерлемелерін (сондай-ақ салық заңнамасы ережелерін) пайдалана отырып, есептеледі.

Бір жылға ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы. Ағымдағы салық пен кейінге қалдырылған табыс салығы, олар өзге жиынтық кіріс немесе меншікті капитал құрамында тікелей көрсетілетін баптарға жататын жағдайларды қоспағанда, пайда немесе зиянда танылады. Бұл жағдайда ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар өзге жиынтық кірісте де немесе сәйкесінше тікелей капиталда да танылады.

Операциялық салықтар. Қор өз қызметін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасында Қор қызметіне қатысты қолданылатын өртүрлі салықтарды есептеу және төлеу бойынша талаптар бар. Бұл салықтар өзге операциялық шығын құрамында пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте көрініс табады.

Жарғылық капитал

Жарғылық капиталда жарналар бастапқы құны бойынша көрініс табады.

Резервтік капитал

Қор Жарғысына сәйкес резервтік капитал Қор Акционерінің шешімімен анықталған тәртіпте оның жарғылық капиталынан кемінде 1 (бір) пайыз мөлшерінде қалыптасады, таза табыс есебінен толтырылады және Қор қызметімен байланысты зияндарды жабуға ғана арналған. Резервтік капитал бөлінбейді.

Кепілдік берілген өтемді төлеуге арналған арнайы резерв

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның ережелеріне сәйкес кепілдік берілген өтемді төлеумен байланысты қызметті жүзеге асыру үшін Қор арнайы резервті келесілердің есебінен қалыптастырады: (1) Қордың жарғылық капиталының 70%-дық мөлшерінде оның шығындары; (2) қатысушы-банктердің жарналары; (3) қосылу шарты бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін қатысушы-банктерге қолданылған тұрақсыздық айыбы; (4) мәжбүрлеп таратылатын қатысушы-банктің кепілдік берілген өтем сомалары бойынша Қордың талаптарын қанағаттандыруы тәртібінде алынған ақша қаражаттары; (5) арнайы резерв активтерін орналастырудан алынған табысы; (6) Қор жарғысында қарастырылған тәртіпте, шығындар мен аударулар сомасына азайтылған, меншікті активтерін орналастырудан алынған табысы; (7) Қор өтеген кепілдік берілген өтемдерің сомалары көлемінде, барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясын жою туралы уәкілетті органның шешімін қайтарып алу жағдайында, қатысушы-банктен алынған ақшалары. Арнайы резерв кепілдік берілген өтемді төлеу және банк мүлкінің мөлшері мен басқа банкке (банктерге) берілетін кепілдік берілетін депозиттер бойынша міндеттемелердің мөлшері арасындағы айырманы толтыру үшін пайдаланылуы мүмкін. Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның ережелеріне сәйкес Қордың арнайы резервінің мақсатты мөлшері қатысушы-банктердегі барлық кепілдік берілетін депозиттер сомасынан кемінде 5%-ды құрайды.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Зейнетақы төлемдері және төлемдер бойынша өзге міндеттемелер

Қазақстан Республикасы заңнамасы талаптарына сәйкес зейнетақы жарналары жұмыскерлер табысынан 10% мөлшерінде есептеледі және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ арқылы «Бірыңғай Жинақтаушы Зейнетақы Қоры» АҚ-на аударылады. Зейнетке кеткенде барлық зейнетақы төлемдерін осы зейнетақы қоры жүргізеді. Қорда Қазақстан Республикасының заңнамасымен анықталған зейнетақы жүйесіне қатысудан бөлек, қосымша зейнетақымен қамсыздандыру сұлбалары жоқ. Сонымен қатар, Қорда зейнетке шыққаннан кейін жұмыскерлерге берілетін жеңілдіктер немесе есептеуді талап ететін өзге елеулі берілетін жеңілдіктер жоқ.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы заңнамасы талаптарына сәйкес, жұмыскерлер табысынан 1% мөлшерінде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жараналары есептеледі және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ аударылады. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жараналары медицина қызметін тұтынушыларына заңнамаға сәйкес міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінен медициналық көмек алу құқығын береді.

Мұндай шығындар жұмыскерлерге тиісті төлемақылар жатқызылатын кезеңде пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Табыс пен шығынды тану

Пайыздық табыс пен шығынды тану

Қаржылық активтер бойынша пайыздық табыс, Қордың экономикалық тиімділік алу ықтималдығы жоғары және табыс шамасы дұрыс анықтала алатын болса, танылады. Пайыздық табыс және шығын есептеу принципі бойынша көрсетіледі және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнын есептеу, сондай-ақ пайыздық табысты немесе пайыздық шығынды тиісті кезеңге жатқызу әдісі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл борыштық құрал өтелгенге дейінгі күтілетін мерзімге немесе (қолдануға келетін болса) борыштық құралды есепке қабылдау сәтінде теңгерімдік құнға дейінгі қысқарақ мерзімге күтілетін болашақ ақшалай түсімдерді (соның ішінде пайыздың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын борыштық құрал бойынша барлық алынған немесе жүргізілген төлемдер, мәмілені рәсімдеуге кететін шығындар және басқа сыйақылар немесе дисконттар) дисконттау мөлшерлемесі.

Пайыздық табыс (i) құнсызданып қалған (3-кезең) және олар үшін пайыздық табыс олардың амортизацияланған құнына (күтілетін кредиттік зияндарға арналған резервті шегерумен) тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептелетін қаржылық активтерді; және (ii) олар үшін кредиттік төуекелді ескерумен түзетілген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизацияланған құнға қолданылатын құрылған немесе сатып алынған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтерді қоспағанда, қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып есептеледі.

Қатысушы-банктердің жарналарынан қалыптасқан таза табыс және мәжбүрлеп таратылған банктің тарату комиссиясынан түскен түсім

2007 жылғы 1 қаңтарыдан бастап Қор сараланған мөлшерлемелер жүйесін енгізді. Онда қатысушы-банктер санаттарға жіктеледі және оларға төуекелдің бағаланған дәрежесіне және қаржылық тұрақтылыққа байланысты рейтингтер беріледі. Рейтингі төмен банктер жарнаны көп мөлшерде аударады, өйткені олар үшін төуекел деңгейі жоғарырақ. Төуекел деңгейі төмен банктер жарналарды аз мөлшерде аударады. Төуекелді бағалау және рейтингтерді беру Қор тарапынан 30.10.2006 жылғы № 32 Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген Міндетті күнтізбелік, қосымша және төтенше жарналардың көлемі мен төлеу тәртібін анықтау ережесіне сәйкес жүзеге асырылады.

Міндетті күнтізбелік жарналар бойынша табысты Қор дербес жүргізілген тоқсан сайынғы есептік бағалаулар мөлшерінде алғаш таниды. Аталмыш бағалауларды есептеуге негіз өткен тоқсанға қатысушы-банктердің тиісті жарналарының сомасы болып табылады.

Есепті тоқсаннан кейінгі айдың бірінші күніне қатысушы-банктерден алынған мәліметтердің негізінде Қор есепті тоқсаннан кейінгі айдың ішінде өткен тоқсанға міндетті күнтізбелік жарналар бойынша табысты есептеуді жүргізеді.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қатысушы-банктердің жарналарынан таза табыс пен мәжбүрлеп таратылған банктің тарату комиссиясынан түсім Қордың таратылған Банктердің депозиторларына кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша шеккен шығынын шегергендегі жоғарыда аталған табыс болып табылады. Қосылу шартының ережелеріне сәйкес қатысушы-банк төлеген жарналар қайтаруға жатпайды.

Күтілетін кредиттік зияндарға арналған резервті қалыптастыруға кететін шығын

Күтілетін кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтері күтілетін кредиттік зияндардың болжамды модельдерінің негізінде анықталады. 4 Ескертпеде күтілетін кредиттік зияндарды бағалағанда пайдаланылатын бастапқы деректер, жорамалдар және есептеу әдістері туралы ақпарат, соның ішінде Қордың болжамды ақпаратты күтілетін кредиттік зияндар моделіне қосу тәсілінің түсіндірмесі келтіріледі.

Мәжбүрлеп таратылатын банктердің депозиторларына өтем бойынша шығын

Кепілдік берілген өтемге кететін шығын Қор мәжбүрлеп таратылатын қатысушы-банк депозиторларына кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша міндеттемелерді танығанда пайда болады. Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша танылған міндеттемелер сомасына бөлінбеген пайда есебінен арнайы резерв есебіне азаяды. Төлеуді байқау негізінде таңдалған агент банк алты ай ішінде жүзеге асырады.

Шетел валютасын қайта бағалаудан шығынды шегергенде қалған табыс.

Бастапқы танығанда шетел валютасындағы операция, операция жасалған күнгі жағдай бойынша валюталар айырбастаудың нарықтық бағамын анықтау және қолдану тәртібін реттейтін Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актісіне сәйкес анықталған, валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, теңгемен есепке алынады. Операция жасалған күн ХҚЕС-на және шарт талаптарына сәйкес операцияны тану өлшемшарты алғаш орындалған күн болып табылады.

Әр есепті күнге шетел валютасындағы монетарлық (ақша) баптар есепті кезеңнің соңғы жұмыс күні саудада қалыптасқан валюталар айырбастаудың нарықтық бағамын анықтау және қолдану тәртібін реттейтін Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актісіне сәйкес анықталған валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, бағалануға жатады. Бағам айырмалары пайда пен шығын құрамында көрініс табады.

Бастапқы құны бойынша бағаланатын шетел валютасындағы монетарлық емес баптар бастапқы танылғаннан кейін валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, бағалануға жатпайды және осы баптар бойынша бағам айырмалары көрсетілмейді.

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары

Қор қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнына әсер ететін бағалаулар өткізеді және жорамалдар жасайды. Бағалаулар мен пайымдаулар басшылық тәжірибесі және басқа факторлар, соның ішінде басшылық пікірінше, ағымдағы мән-жайлар тұрғысынан негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжамдар негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану барысында да басшылық пайымдаулар мен бағалауларды қолданады.

Кепілдік берілген өтемдер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды бағалау. Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау – алу үшін бағалау әдістемесі, модельдер мен бастапқы деректер пайдаланылатын айтарлықтай бағалау. Кепілдік берілген өтемдер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды бағалау әдістемесінің егжей-тегжейі 20 Ескертпеде ашып көрсетілген. Келесі құрамбөліктер кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтеріне айтарлықтай әсер етеді: дефолт ықтималдылығын анықтау, кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы, дефолт тәуекеліне ұшырағыштық және дефолт болған жағдайдағы зиян мөлшері, сондай-ақ макроэкономикалық сценарийлер моделдері. Кепілдік берілген өтемдер бойынша кредиттік зияндарды есептегенде Қор базалық және күйзелістік сценарийді пайдаланады, бұл ретте күйзелістік сценарий үшін дефолт ықтималдылығын есептеу үшін бір экономикалық циклдың (10 жыл) 3 жылы, яғни бүкіл циклдың 30%-ы пайдаланылатынын ескере отырып, базалық сценарий салмағы 70% ретінде, ал күйзелістік сценарийдікі 30% ретінде алынады.

Егер Қор қатысушы-банктердің тәуекелдерінің едәуір артуына әкелетін факторларды анықтаса немесе олардың өзінің борыштық міндеттемелерін орындау қабілетіне қатысты күмәндар болса, күйзелістік сценарийдің салмағын арттыруы мүмкін. Егер күйзелістік сценарий салмағын 40%-ға дейін арттыратын болса, күтілетін зияндар 55,769,374 мың теңгеге дейін артады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 36,187,612 мың теңге). Күйзелістік сценарий салмағын 50%-ға дейін арттырғанда күтілетін зияндар 58,482,559 мың теңгеге дейін өседі (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 39,212,796 мың теңге), яғни күйзелістік сценарий салмағының 10%-ға өсуі күтілетін зияндарды 2,713,185 мың теңгеге арттырады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 3,025,184 мың теңге).

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары (жалғасы)

Қор сақтандыру шарттары бойынша есептік күтілетін кредиттік зияндар мен нақты зияндар арасындағы ауытқуларды төмендету мақсатында моделдер мен моделдерге арналған бастапқы деректерді үнемі тексереді және растайды. Қордың пікірінше, Қазақстандағы COVID эпидемиясы банк секторының қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етпеді және сәйкесінше Қордың кепілдендірілген міндеттемелер бойынша күтілетін несиелік шығындарының мөлшеріне әсер етпеді. Банктік және өзге де операцияларды жүргізуге арналған лицензиядан айыру процедуралары жүргізілген банктерді Қор 2019 жылдың соңында ықтимал проблемалы деп бағалады және олар үшін пруденциалдық талаптардың сақталуы тұрғысынан стандарттар, өтімді қаражаттың жеткіліктілігі, сондай-ақ кірістілікті қамтамасыз ету жағынан дабыл қағатын сигналдар болды.

Қор қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнына әсер ететін бағалаулар өткізеді және жорамалдар жасайды. Бағалаулар мен жорамалдар басшылық тәжірибесінің және басқа факторлардың, соның ішінде, басшылық пікірінше, ағымдағы міндеттемелер тұрғысынан негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжалдардың негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану барысында да басшылық пайымдаулар мен бағалауларды пайдаланады.

Бизнес-модельді бағалау. Қаржылық активтер бизнес-модель негізінде жіктеледі. Бизнес-модельді бағалауды орындағанда басшылық біріктіру деңгейін және қаржылық құралдар қоржындарын орнату үшін пайымдама қолданды. Сату операцияларын бағалағанда Қор олардың өткен кезеңдердегі жиілігін, мерзімдерін және құнын, сату себептерін және болашақ сатуларға қатысты болжалдарды ескереді. Кредиттік сапаның нашарлауымен байланысты ықтимал зияндарды төмендетуге бағытталған сату операциялары «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес келеді деп есептеледі. Кредиттік тәуекелді басқару бойынша өткізілетін шаралармен байланысты емес өтеу мерзіміне дейінгі басқа сатулар да, егер олар жеке алғанда қалай болса, жалпы алғанда да солай сирек жүзеге асырылса және құны бойынша шамалы болса, «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес келеді. Қор сатулар құнын қоржынның орташа жарамдылық мерзімі ішінде соған қатысты бизнес-модельді бағалау өткізілетін қоржын құнымен салыстыру жолымен сату операцияларының маңыздылығын бағалайды. Сонымен қатар, күйзелістік сценарий жағдайында ғана немесе Қор бақыламайтын жеке оқиғаға байланысты күтілетін қаржылық активті сату қайталанатын болып табылмайды және Қор тарабынан болжанбайды, бизнес-модель мақсатымен байланысты емес ретінде қарастырылады және тиісті қаржылық активтер жіктеліміне әсер етпейді.

«Алу және сату үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің мақсатына қол жеткізу үшін активтер ақша ағындарын алу және активтерді сату үшін ұсталады деген факті де ажарамас болып табылады. Осы бизнес-модельді қолдану мысалдары өтімділіктегі сұраныстарды басқару, белгілі бір пайыздық табысқа қол жеткізу немесе қаржылық активтер мерзімін солардың есебінен осы активтер қаржыландырылатын міндеттемелер мерзімімен сәйкестендіру болып табылады.

Қалдық санат ақша ағындарын, бірінші кезекте пайда алу үшін пайдаланылатын сату арқылы жүзеге асыру мақсатында басқарылатын қаржылық активтер қоржынын ішіне алады. Бұл бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша ағындарын алумен жиі байланысты.

9-ХҚЕС-на (IFRS) көшкенде Қор сатуға арналған қолданыстағы өзінің бағалы қағаздар қоржынын «алу үшін ұстап қалу» санатына жатқызды.

2020 жылғы 31 желтоқсанға және 9-ХҚЕС-на (IFRS) көшу күніне Қор түгел борыштық бағалы қағаздар инвестициялық қоржынына бизнес-модельге анықтау жүргізді және келесі факторлардың негізінде қоржынның «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің белгілеріне сәйкес деген тұжырымға келді:

- Қор инвестициялардан тек қана шартты ақша ағынын алуды жоспарлайды;
- Болашақта сату жоспарланбайды;
- Қор саясаты, 9-ХҚЕС қағидалары негізінде есептелген, кепілдік берілген өтем төлемдері бойынша күтілетін зияндарды жабу үшін қысқа мерзімді инвестициялардың көлемі жеткілікті болуына негізделген. Аталған мақсаттар үшін Қор әрбір есепті күнге ақша қаражаттарының, депозиттердің және қысқа мерзімді инвестициялардың жеткілікті деңгейін қадағалауда.
- Сатылымдар тек қана кепілдіктер бойынша зияндарды жабу үшін Қордың қысқа мерзімді инвестицияларының жеткіліксіз болатын стресстік сценарий жағдайларында ғана күтіледі;
- Бағалы қағаздар қоржыны SPPI-тест өтті;

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары (жалғасы)

- 2020 жылы Қордың амортизациялық құнымен өлшенген бағалы қағаздарды сату болған жоқ. 2019 жылы 110 миллиард теңгеге қаржы құралдарын сату, шетел валютасында көрсетілген қаржы құралдарын, инвестициялауға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізімінен шығару бөлігінде Инвестициялық стратегияға өзгерістер енгізумен байланысты.
- Сатылған қаржы құралдарының инвестициялық қоржынның жалпы көлеміне шаққандағы үлесі болмашы.
- 9-ХҚЕС-на сәйкес, «шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатындағы қаржы активтерін ұстап қалу (алу үшін ұстап қалу)» бизнес-моделі шеңберінде қаржы активтерін басқару негізгі сомалары мен пайыздарын сәйкес құралдардың іс-әрекеті мерзімінің ішінде алу арқылы ақша қаражаттары ағымын жүзеге асыру мақсатында жүргізіледі. Кәсіпорын қолданатын бизнес-модельдің мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатында қаржы активтерін ұстап қалу болатындығына қарамастан, кәсіпорын бұл активтерді оның өтелу мерзіміне дейін ұстап отыруға міндетті емес. Осы себеппен бизнес-модель ретінде қаржы активтерін, тіпті қоржынның кейбір активтері сатылған немесе сатылуы күтілген болса да, шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатында ұстап қалу болуы мүмкін. Одан басқа, бизнес-модельдің мақсатын анықтағанда кәсіпорын өткен сатылымдар және болашақ сатылымдарға қатысты үміттері, оның ішінде жиілігі, құны және сондай сатылымдардың сипаты туралы ақпаратқа талдау жасайды. Қаржы активтерінің сатылымдары және күтілетін сатылымдары «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес болуы мүмкін, егер бұл сатылымдар нақты бизнес-модельдің мақсатына қатысты жаңа операция (яғни қосалқы мәнге ие болса) болатын болса. 9-ХҚЕС-мен келесі мысалдар келтірілген:
 - сатылымдар қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің өсуімен байланысты – мысалы, сатылымның себебі кәсіпорынның инвестициялық саясатымен құжаттай рәсімделіп көрсетілген кредиттік сапа өлшемдерін бұдан әрі қанағаттандырмайтын қаржы активтерін сату орын алғанда,
 - сатылымдар жиі емес (тіпті көлемі едәуір болса да), немесе олардың жеке және жиынтық көлемі едәуір емес (тіпті сатылымдар жиі болса да);
 - сатылымдар сәйкес қаржы активінің өтеу мерзіміне жақын жүзеге асырылады, және сатылымнан түсімдер шартпен қарастырылған ақша ағымдарының алынуға тиісті бөлігіне шамамен тең.
- Қордың қаржы активтері бойынша пайыздық табыстың белгілі-бір бағытын қолдау жүргізілмейді.

5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап төменде аталған қайта қаралған стандарттар Қор үшін міндетті болды, бірақ Қорға айтарлықтай ықпал етпеді:

- Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негізіне түзетулер (2018 жылғы 29 наурызда шығарылған және 2020 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Бизнесі анықтау - 3 ХҚЕС-қа түзетулер (2018 жылғы 22 қазанда шығарылған және сатып алу үшін жылдық есепті кезеңнің басынан бастап, 2020 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Маңыздылықты анықтау - 1 (IAS) ХҚЕС және 8 (IAS) ХҚЕС түзетулер (2018 жылғы 31 қазанда шығарылған және 2020 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Сыйақы мөлшерлемесін реформалау - 9 (IFRS) ХҚЕС; 39 (IAS) ХҚЕС және 7 (IFRS) ХҚЕС түзетулер (2019 жылдың 26 қыркүйегінде шығарылған және 2020 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- COVID-19 жалдау бойынша байланысты төлемдерді есепке алу бойынша 16 ХҚЕС-ке түзету (2020 жылғы 28 мамырда шығарылған және 2020 жылдың 1 маусымынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

6 Жаңа есептік жағдайлар

2021 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын және Қор әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірмелер жарияланған.

6 Жаңа есептік жағдайлар (жалғасы)

«Сақтандыру шарттары» 17-ХҚЕС (IFRS) (2017 жылғы 18 мамырда шығарылған және 2021 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне өнеді).

17-ХҚЕС (IFRS) Қордың қолданыстағы сақтандыру шарттарын есепке алу тәжірибесін қолдануына рұқсат еткен 4-ХҚЕС-ны (IFRS) алмастырады, нәтижесінде, инвесторларға ұқсас сақтандыру компанияларының өзге қатынастарында қаржылық нәтижелерді салыстырып, тексеру қиынға соққан. 17-ХҚЕС (IFRS) жалғыз, принциптерге негізделген сақтандыру шарттарының барлық түрлерін, соның ішінде сақтандырушыдағы қайта сақтандыру шарттарын есепке алу стандарты болып табылады. Осы стандартқа сәйкес сақтандыру шарттары топтарын тану және бағалау (i) байқалатын нарықтық ақпаратқа сәйкес келетін шарттарды орындау жөніндегі ақша ағындары туралы қолда бар барлық ақпарат ескерілген, шарттар тобы бойынша (ii) бөлінбеген пайда сомасы (шарттар бойынша сервистік айырма) оған қосылатын (егер құны міндеттеме болып табылса) немесе одан шегерілетін (егер құны актив болып табылса) болашақ ақша ағындарының (шарттарды орындау жөніндегі ақша ағындары) келтірілген құны бойынша жүргізілуі тиіс. Сақтандырушылар сақтандыру өтемін беретін кезеңге және тәуекелден босатылуына қарай сақтандыру шарттары тобынан пайданы көрсететін болады. Егер шарттар Қоры зиянды болып табылса немесе атанса, ұйым дереу зиянды көрсететін болады.

ХҚЕС (IFRS) 17-ге түзетулер және ХҚЕС (IFRS) 4-ке түзетулер (2020 жылғы 25 маусымда шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты)

Түзетулер 17 ХҚЕС-ын іске асыруды жеңілдету және стандарттың белгілі бір талаптарын жеңілдету және көшу үшін бірқатар түсініктемелерді қамтиды. Бұл түзетулер ХҚЕС 17-нің сегіз саласына қатысты және стандарттың негізгі принциптерін өзгертпейді. ХҚЕС 17-ге келесідей өзгерістер енгізілді:

- Күшіне ену мерзімі: ХҚЕС (IFRS) 17-нің күшіне ену күні (өзгертулермен) екі жылға ауыстырылды. Стандарт 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе одан кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қолданылуы керек. 9 (IFRS) ХҚЕС-тен босату, (IFRS) ХҚЕС 4 - те орнатылып, сондай-ақ 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі жылдық есеп беру кезеңдерді қамтитын болады.
- Сақтандыру сатып алудың қолма-қол ағындарын күтетін өтеу: Ұйымдар сатып алу шығындарының бір бөлігін жаңартулар күтілетін талаптарға сай келісімшарттарға бөлуге және мұндай шығындарды активтер ретінде тануды ұйым ұзартуды мойындағанға дейін талап етіледі. Субъектілерден активті қалпына келтіру ықтималдығын әр есепті күнге бағалау және нақты актив туралы ақпаратты қаржылық есептіліктің ескертпелерінде ұсыну талап етіледі.
- Инвестициялық қызметтерге жатқызылатын келісімшарттық қызметтердің маржасы: жалпы модельге сәйкес, сыйақы мөлшерлемесі және сақтандыру төлемінің, сондай-ақ өзгермелі төлемдермен жасалған келісімшарттар бойынша инвестициялық қызметтердің және инвестициялық кірістерді алу жөніндегі қызметтермен басқа келісімшарттар бойынша күтілетін кезеңнің ескерілуімен бөлу керек. Инвестициялық қызметке жұмсалатын шығындар, сақтандыру полисін ұстаушыға сақтандыру төлемінің тиімділігін арттыру үшін осындай қызметпен айналысқанда, сақтандыру келісімшартының шекарасындағы ақша ағыны ретінде ескерілуі керек.
- Сатып алынған қайта сақтандыру келісімшарттары - шығындарды өтеу: Ұйым негізгі сақтандыру келісімшарттары тобы бойынша бастапқы тану кезінде немесе ауыр сақтандыру келісімшарттарын топқа қосу кезінде, залалды мойындаған кезде, ұйым тиісті топқа шарттық қызмет көрсету маржасын түзетуі керек сатып алынған қайта сақтандыру келісімшарттары және осы келісімшарттар бойынша кірісті тану керек. Қайта сақтандыру шарты бойынша қалпына келтірілген залалдың мөлшері базалық сақтандыру келісімшарттары бойынша танылған залалды және ұйымның сатып алынған қайта сақтандыру шарты бойынша өтеуді күткен базалық сақтандыру шарттары бойынша талаптардың пайызын көбейту жолымен анықталады. Бұл талап сатып алынған қайта сақтандыру шарты негізгі сақтандыру келісімшарттары бойынша залал танылғанға дейін немесе сол уақытта танылған жағдайда ғана қолданылады.
- Басқа түзетулер кейбір несиелік карталар (немесе ұқсас келісімдер) мен кейбір несиелік келісімдерге қатысты ерекшеліктерді қамтиды; сақтандыру шарттары бойынша активтер мен міндеттемелерді қаржылық жағдай туралы есепте топтарға емес, портфолио түрінде көрсету; сатып алынған қайта сақтандыру келісімшарттарын және пайда немесе зиян арқылы әдіп құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы құралдары арқылы қаржылық тәуекелдерді азайту үшін тәуекелді азайту нұсқасының қолданылуы; 17 ХҚЕС (IFRS) қолдану кезінде алдыңғы аралық қаржылық есептіліктегі бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер үшін есеп саясатын таңдау; сақтандыру шартының талаптары бойынша нақты сақтандырылушыға жататын табыс салығы бойынша төлемдер мен түсімдерді келісімшарттарды орындау үшін ақша ағынына қосу; өтпелі кезеңдегі талаптардан селективті босату және басқа да ұсақ түзетулер.

6 Жаңа есептік жағдайлар (жалғасы)

Қазіргі кезде Қор басшылығы түзетулердің оның қаржылық есептілігіне әсерін бағалап жатыр.

Төменде келтірілген стандарттар мен түсіндірмелер, Қор басшылығының үміттері бойынша, Қорға айтарлықтай ықпал етпейді:

- 10-ХҚЕС-на (IFRS) және 28-ХҚЕС-на (IAS) түзетулер – «Инвестор және оның қауымдастырылған ұйымы немесе еншілес кәсіпорны арасындағы мәмілелермен сату немесе активтерді құю» (2014 жылғы 11 қыркүйекте шығарылған және ХҚЕС бойынша Кеңеспен анықталатын күннен және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді деп жіктеу - 1 ХҚЕС-қа түзетулер (2020 жылғы 23 қаңтарда шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді деп жіктеу - күшіне енетін күнді ауыстыру - 1 ХҚЕС-қа түзетулер (2020 жылғы 15 шілдеде шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- «Мақсатты пайдалану басталғанға дейін алынған кіріс», «Ауыр келісім-шарттар» «Келісімшартты рәсімдеуге кететін шығындар», «Тұжырымдамалық негізге сілтеме ХҚЕС (IAS) 16, ХҚЕС (IAS) 37 және ХҚЕС (IFRS) 3-ке енгізілген шектеулі түзетулер және ХҚЕС-қа жыл сайынғы жақсартулар - 2018-2020 жж. - 1 ХҚЕС (IFRS) , 9 ХҚЕС (IFRS) , 16 ХҚЕС (IFRS) және 41 (ХҚЕС) IAS түзетулер (2020 жылғы 14 мамырда шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдерге күшіне енеді).
- Пайыздық мөлшерлемені реформалау (IBOR) - 9 ХҚЕС (IFRS), 39 ХҚЕС (IAS), 7 ХҚЕС (IFRS), 4 ХҚЕС (IFRS) және 16 ХҚЕС (IFRS) - 2 кезеңіне түзетулер (2020 жылғы 27 тамызда шығарылған және 2021 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдерде күшіне енеді).

7 Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж. 31 желтоқсан	2019 ж. 31 желтоқсан
ҚРҰБ жинақ ақша шоттарындағы (депозиттердегі) ақша қаражаттары	65,928,250	38,808,833
ҚРҰБ ағымдағы шоттарындағы ақша қаражаттары	236,683	12,169
Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	2,991	41,028
Карточка шоттарындағы ақша қаражаттары	478	936
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламалары жиыны	66,168,402	38,862,966

Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен ақша қаражаттары баламаларының қалдықтары 1-кезеңге қосылған. Осы қалдықтар бойынша күтілетін кредиттік зияндар аздаған соманы құрайды, демек, Қор ақша қаражаттары мен оның баламалары үшін кредиттік зияндарға бағалау резервін құрмайды. Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау тәсілі 19 Ескертпеде келтіріледі. Төмендегі кестеде 2020 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттары мен ақша қаражаттары баламаларының кредиттік сапасының талдауы берілген. Қордың кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің сипаттамасы 19 Ескертпеде берілген.

7 Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары (жалғасы)

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	ҚРҰБ жинақ ақша шот- тарындағы (депозиттер- дегі) ақша қаражаттары	ҚРҰБ ағымдағы шоттарын- дағы ақша қаражаттары	Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	Карточка шоттарындағ ы ақша қаражаттары	Жиыны
Кредиттік рейтингі BBB-	65,928,250	236,683	-	-	66,164,933
Кредиттік рейтингі BB	-	-	2,991	-	2,991
Рейтингі жоқ	-	-	-	478	478
Кассадағы ақша қаражаттарын қоспағанда, ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары жиыны	65,928,250	236,683	2,991	478	66,168,402

Төмендегі кестеде 2019ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлерінің негізінде ақша қаражаттары пен оның баламалары қалдықтарының кредиттік сапасының талдауы берілген.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	ҚРҰБ жинақ ақша шот- тарындағы (депозиттер- дегі) ақша қаражаттары	ҚРҰБ ағымдағы шоттарын- дағы ақша қаражаттары	Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	Карточка шоттарындағ ы ақша қаражаттары	Жиыны
Кредиттік рейтингі BBB-	38,808,833	12,169	-	-	38,821,002
Кредиттік рейтингі BB	-	-	41,028	697	41,725
Рейтингі жоқ	-	-	-	239	239
Кассадағы ақша қаражаттарын қоспағанда, ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары жиыны	38,808,833	12,169	41,028	936	38,862,966

Кредиттік рейтинг Fitch (атапған рейтингтің бар болғанында) немесе Moody's және Standart & Poor's рейтингтік агенттіктеріне негізделген, олар Fitch рейтингтік шкаласы бойынша мәнге ең жақын эквивалентте айырбасталынады.

Ақша қаражаттары мен оның баламаларының сомасы қамсыздандырусыз.

Ақша қаражаттары мен оның баламаларының пайыздық мөлшерлемелерінің талдауы 19 Ескертпеде ашылған. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар туралы ақпарат 24 Ескертпеде ашылған.

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020ж. 31 желтоқсан	2019ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	532,825,327	442,395,719
ХҚҰ облигациялары	168,611,393	159,406,415
Корпоративтік облигациялар	139,242,044	121,641,315
ҚРҰБ ноталары	33,367,332	84,581,109
2020 ж. 31 желтоқсанға борыштық борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар жиыны (жиынтық теңгерімдік құны)	874,046,096	808,024,558
Күтілетін кредиттік зияндар резерві	(351,786)	(940,642)
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар жиыны (теңгерімдік құны)	873,694,310	807,083,916

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020ж. номиналды пайыздық мөлшерлеме, %	2019ж. номиналды пайыздық мөлшерлеме, %
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	3-11%	3-10.42%
ХҚҰ облигациялары	6.05-12.75%	9.48-9.76%
Корпоративтік облигациялар	9.5-11.5%	9.5-11.5%
ҚРҰБ ноталары	9.01-11.39%	8.28-9.9%
АҚШ қазынашылық облигациялары	-	2.54%

2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар кредиттік сапаның 1-кезеңіне жіктелген. 2020 және 2019 жылдарға кредиттік сапа кезеңдері арасында активтердің қозғалысы болмаған.

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

Төмендегі кестеде кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың кредиттік сапасының талдауы берілген. Қор пайдаланатын деңгейлер бойынша кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің және күтілетін кредиттік зияндарды бағалау, соның ішінде дефолтты және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарға сәйкес кредиттік тәуекелдің өдеуі артуын анықтау тәсілінің сипаттамасы 19 Ескертпеде келтіріледі. Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсанның амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелге максималды ұшырағыштықты көрсетеді.

	2020ж. 31 желтоқсан 1-кезең (12 айға КҚЗ)	2019ж. 31 желтоқсан 1-кезең (12 айға КҚЗ)
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары		
Кредиттік рейтингі BBB-	532,825,327	442,395,719
Жалпы теңгерімдік құны	532,825,327	442,395,719
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-
Теңгерімдік құны	532,825,327	442,395,719
ХҚҰ облигациялары		
Кредиттік рейтингі AAA-	168,611,393	159,406,415
Жалпы теңгерімдік құны	168,611,393	159,406,415
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(119,943)	(124,337)
Теңгерімдік құны	168,491,450	159,282,078
Корпоративтік облигациялары		
Кредиттік рейтингі BBB+	27,673,642	27,673,642
Кредиттік рейтингі BBB	3,128,625	-
Кредиттік рейтингі BBB-	108,439,777	10,482,917
Кредиттік рейтингі BB+	-	6,400,381
Кредиттік рейтингі BB-	-	77,084,375
Жалпы теңгерімдік құны	139,242,044	121,641,315
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(231,843)	(816,305)
Теңгерімдік құны	139,010,201	120,825,010
ҚРҰБ ноталары		
Кредиттік рейтингі BBB-	33,367,331	84,581,109
Жалпы теңгерімдік құны	33,367,331	84,581,109
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-
Теңгерімдік құны	33,367,331	84,581,109

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

(қазақстандық мың теңгемен)	2020ж. 31 желтоқсан 1-кезең (12 айға ККЗ)	2019ж. 31 желтоқсан 1-кезең (12 айға ККЗ)
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар (жалпы теңгерімдік құны) жиыны	874,046,096	808,024,558
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(351,786)	(940,642)
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар жиыны	873,694,310	807,083,916

Кредиттік рейтинг Fitch (аталған рейтингтің бар болғанында) немесе Moody's және Standart & Poor's рейтингтік агенттіктеріне негізделген, олар Fitch рейтингтік шкаласы бойынша мөнге ең жақын эквивалентте айырбасталынады. Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарда қамсыздандыруы жоқ.

9 Дебиторлық берешек

(қазақстандық мың теңгемен)	2020 ж.	2019 ж.
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер		
Күнтізбелік жарналар бойынша дебиторлық берешек	3,185,956	2,837,821
Агент банктер бойынша дебиторлық берешек	1,489,961	793,902
Өзге	721	721
Кредиттік зиянға арналған бағалау резервін шегергенде	(291,011)	(62,275)
Дебиторлық берешек жиыны	4,385,627	3,570,169

Дебиторлық берешек күнтізбелік жарналар бойынша қатысушы-банктерге қойылатын талап және Қор кепілдік берілген өтемдер бойынша төлеуді орындау мақсатында аударған сомалар бойынша агент банктерге қойылатын талаптар есебінен қалыптасқан.

9 Дебиторлық берешек (жалғасы)

Төмендегі кестеде өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекел талдауы берілген. Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсанға өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтердің теңгерімдік құны Қордың осы активтер бойынша кредиттік тәуекелге максималды ұшырағыштығын көрсетеді.

	1-кезең (12 айға ККЗ)	2-кезең (кредиттік тәуекел айтарлықтай артқандағы бүкіл мерзімге ККЗ)	3-кезең (құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзімге ККЗ)	Жиыны
<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>				
Күнтізбелік жарналар және агент банктер бойынша дебиторлық берешек				
- А тобы	2,439,125	-	-	2,439,125
- В тобы	1,465,318	-	-	1,465,318
- С тобы	455,107	-	-	455,107
- D тобы	47	-	-	47
- E тобы	252,240	-	-	252,240
- F тобы	-	-	64,080	64,080
Жалпы теңгерімдік құны	4,611,837	-	64,080	4,675,917
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(226,210)	-	(64,080)	(290,290)
Теңгерімдік құны	4,385,627	-	-	4,385,627
Өзге қаржылық активтер				
Өзге талаптар	-	-	721	721
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-	(721)	(721)
Теңгерімдік құны	-	-	-	-
Өзге қаржылық активтер жиыны	4,385,627	-	-	4,385,627

9 Дебиторлық берешек (жалғасы)

Төмендегі кестеде өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекел талдауы берілген. Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсанға өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтердің теңгерімдік құны Қордың осы активтер бойынша кредиттік тәуекелге максималды ұшырағыштығын көрсетеді.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	1-кезең (12 айға ККЗ)	2-кезең (кредиттік тәуекел айтарлықтай артқандағы бүкіл мерзімге ККЗ)	3-кезең (құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзімге ККЗ)	Жиыны
Күнтізбелік жарналар және агент банктер бойынша дебиторлық берешек				
- А тобы	1,260,409	-	-	1,260,409
- В тобы	1,555,881	-	-	1,555,881
- С тобы	735,703	-	-	735,703
- D тобы	22	79,708	-	79,730
Жалпы теңгерімдік құны	3,552,015	79,708-	-	3,631,723
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(33,541)	(28,013)	-	(61,554)
Теңгерімдік құны	3,518,474	51,695	-	3,570,169
Өзге қаржылық активтер				
Өзге талаптар	-	-	721	721
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-	(721)	(721)
Теңгерімдік құны	-	-	-	-
Өзге қаржылық активтер жиыны	3,518,474	51,695	-	3,570,169

3-кезеңге жатқызылған өзге талаптар Қордан кепілдік берілген өтем алған банктердің салымшыларына қойылатын кінәраттық талаптарды ішіне алады.

Тәуекел жіктелім топтары бойынша ақпарат 19 ескертпеде берілген.

10 Негізгі құралдар және материалдық емес активтер

(қазақстандық мың теңгемен)	Ескер.	Кеңселік және компьютерлік жабдық	Барлық негізгі құралдар	Программалық қамтамаға лицензиялар	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға құны		86,563	86,563	64,319	150,882
Жинақталған амортизация		(57,016)	(57,016)	(54,511)	(111,527)
2019 жылғы 1 қаңтарға теңгерімдік құны		29,547	29,547	9,808	39,355
Түсім		44,941	44,941	13,180	58,121
Істен шығу		(20,628)	(20,628)	(2,164)	(22,792)
Амортизациялық аударымдар	17	9,799	9,799	(2,102)	7,697
2019 жылғы 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		63,659	63,659	18,722	82,381
2019 жылғы 31 желтоқсанға бастапқы құны		110,876	110,876	75,335	186,211
Жинақталған амортизация		(47,217)	(47,217)	(56,613)	(103,830)
2019 жылғы 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		63,659	63,659	18,722	82,381
Түсім		8,387	8,387	4,181	12,568
Істен шығу					
Амортизациялық аударымдар	17	(15,732)	(15,732)	(5,421)	(21,153)
2020 жылғы 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		56,314	56,314	17,482	73,796

11 Бағалау міндеттемелері

(қазақстандық мың теңгемен)	2020 ж. 31 желтоқсан	2019 ж. 31 желтоқсан
Кепілдік берілген өтем бойынша бағалау міндеттемелері	53,056,189	33,162,428
Бағалау міндеттемелері жиыны	53,056,189	33,162,428

Төменде 2020 және 2019 жылдар бойы кепілдіктерге арналған резервтің өзгеруінің талдауы берілген, резервтердің ұлғаюы барлық банктік операцияларды жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған «Tengri Bank» АҚ салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеудің басталуымен байланысты орын алды:

(қазақстандық мың теңгемен)	2020 ж.	2019 ж.
1 қаңтарға кепілдіктерге арналған резерв	33,162,428	55,963,528
<i>Бағалау міндеттемелері бойынша резервке аударымдарға әсер ететін өзгерістер</i>		
Тәуекел параметрлеріндегі өзгеріс	14,197,985	9,543,579
Тәуекелдің елеулі өсуі (1-кезеңнен 2-кезеңге көшу)	418,280	5,170,455
Дефолт оқиғасының басталуы (2-кезеңнен 3-кезеңге көшу)	17,360,768	-
Депозиттер бойынша кепілдік берілген өтем сомасының өзгерісі	5,671,895	-
Бір жылға пайда немесе зиян құрамында көрініс тапқан шығын жиыны	37,648,928	14,714,034
Таратылуына байланысты салымшылар алдындағы міндеттемелерге көшу	(17,755,167)	(37,515,134)
2020 жылғы 31 желтоқсанға кепілдіктерге арналған резерв	53,056,189	33,162,428

11 Бағалау міндеттемелері (жалғасы)

2020 ж. үшін Қордың кепілдік берілген міндеттемелері бойынша күтілетін кредиттік зияндар бойынша тәуекелдердің параметріндегі өзгерістер келесі факторлармен түсіндіріледі:

- барлық банктер бойынша Қордың кепілдендірілген міндеттемелерінің жалпы сомасының ұлғаюы (Exposure at Default- EAD) 4,56 триллион теңгеден 5,37 триллион теңгеге дейін;
- базалық және стресстік сценарийлер бойынша дефолт ықтималдығының «Tengri Bank» АҚ-ның дефолтына байланысты өсуі;
- олардың қаржылық жағдайының нашарлауына байланысты бірқатар банктердің төменгі жіктеу санатына ауысуы (өтімділік деңгейінің төмендеуі, іске асырылмай жүрген несиелер үлесінің артуы және т.б.). Өткен кезеңмен салыстырғанда 4 банк төменгі жіктеу санатына көшуді көрсетті. Оның ішінде 3 банк 1 деңгейге, ал 1 банк 2 деңгейге өтті.

2019 ж. үшін Қордың кепілдік берілген міндеттемелері бойынша күтілетін кредиттік зияндар бойынша тәуекелдердің параметріндегі өзгерістер келесі факторлармен түсіндіріледі:

- қатысушы-банктің мәжбүрлеп таратылу жағдайында орны толтырылмайтын ресурстардың үлесінің (Loss Given Defolt – LGD) 48,82%-дан 78,45%-ға ұлғаюы. Нақты ұлғаюдың себебі 2018 жылдың аяғында және 2019 жылдың басында мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімдерінің күшіне енгеннен кейін «Qazaq Banki» АҚ, «Эксимбанк Қазақстан» АҚ және «Астана Банкі» АҚ үш банктің салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеудің басталғанымен байланысты.
- жоғарыда көрсетілген банктердің дефолтқа ұшырауы салдарынан негізгі және стресстік сценарийлер үшін дефолт ықтималдығының жоғарылауы;
- банктердің қаржылық жағдайының нашарлауы салдарынан олардың төменгі жіктелімдік санатқа көшуі (өтімділік деңгейінің төмендеуі, жұмыс істемейтін қарыздардың үлесінің артуы және т.б.).

12 Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер

Қордың өзге қаржылық міндеттемелері келесідей берілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж.	2019 ж.
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	2,255,315	1,327,982
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	2,255,315	1,327,982

Банктердің кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер сомасы келесіден құралады:

Банк	31.12.2020 ж. Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша міндеттемелер сомасы	2020 ж. ішінде Төленген кепілдік берілген өтем
«Tengri Bank» АҚ	1,134,495	16,620,851
«ВалютТранзит Банкі» АҚ	431,304	8,813
«Астана Банкі» АҚ	423,127	44,638
«Qazaq Banki» АҚ	166,013	97
«Delta Bank» АҚ	98,875	59,819
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	1,442	21
«Казинвестбанк» АҚ	59	125
Жиыны	2,255,315	16,734,364

12 Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер (жалғасы)

Банк	31.12.2019 ж. Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша міндеттемелер сомасы	2019 ж. ішінде Төленген кепілдік берілген өтем
«Астана Банкі» АҚ	477,280	37,124,032
«ВалютТранзит Банк» АҚ	424,535	1,590
«Qazaq Banki» АҚ	225,831	7,695,370
«Delta Bank» АҚ	107,688	23,676
«Наурыз Банк Қазақстан» АҚ	91,001	-
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	1,463	256,883
«Казинвестбанк» АҚ	184	-
Жиыны	1,327,982	45,101,551

2020 жылы Қор «Tengri Bank» АҚ салымшыларының алдындағы кепілдік берілген өтемдер бойынша міндеттемелерге қаржылық кепілдемелер бойынша резервті 17,755,167 мың теңгеге қалыптастырды. «Tengri Bank» АҚ салымшыларына кепілдік өтемақы төлемдері құрылған резервтер есебінен жүзеге асырылды. Кепілдік берілген өтемдер 2 Ескертпеде көрсетілген агент банктер арқылы жүзеге асырылды.

13 Өзге міндеттемелер

Қордың өзге міндеттемелері келесідей берілген:

(қазақстандық мың теңгемен)	2020 ж.	2019 ж.
<i>Амортизациялық құны бойынша бағаланатын өзге қаржылық міндеттемелер</i>		
Кредиторлық берешек	12,037	13,556
Өзге қаржылық міндеттемелер	6,541	9,179
Өзге қаржылық міндеттемелер жиыны	18,578	22,735
<i>Өзге қаржылық емес міндеттемелер</i>		
Көрсетілген қызметтерге төлемақылар бойынша бағалау міндеттемесі	257,280	19,712
Сыйақылар мен пайдаланылмаған демалыстар бойынша резервтер	132,686	111,158
Банктердің артық төлемдері	2,795	119,072
Өзге қаржылық емес міндеттемелер жиыны	392,761	249,942
Өзге міндеттемелер жиыны	411,339	272,677

Өзге активтер мен міндеттемелер қысқа мерзімді болып табылады.

14 Акционерлік капитал

2020 және 2019 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың жалғыз акционері ҚРҰБ болып табылады.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Акциялар саны	Жарғылық капитал
2019 жылғы 31 желтоқсанға Қарапайым акцияларды шығару	1,178,972	235,794,400
2020 жылғы 31 желтоқсанға	1,178,972	235,794,400

2020 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың жарғылық капиталы жалпы сомасы 235,794,400 мың теңгеге, әрқайсының номиналды құны 200 мың теңге болатын 1,178,972 қарапайым акцияны құрады. Шығарылған барлық қарапайым акциялар толығымен төленген. Барлық қарапайым акциялар әрбір акция бойынша бір дауыс құқығын береді.

Жарғыға сәйкес «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» акционерлік қоғамы коммерциялық емес ұйым болып табылады. Қор пайданы дивидендтер ретінде бөлмейді, ал табыс резерв ретінде жинақталады (20 Ескертпе).

Эмиссиялық табыс капиталға енгізілген жарналардың шығарылған акциялардың номиналды құнынан асып кеткен сомасы болып табылады.

15 Пайыздық табыс және шығыс

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж.	2019 ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық табыс		
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	68,397,507	50,177,856
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын жинақ ақша шоттарындағы ақша қаражаттары	4,486,609	7,837,411
Пайыздық табыс жиыны	72,884,116	58,015,267
Пайыздық және өзге ұқсас табыс жиыны	72,884,116	58,015,267
Таза пайыздық табыс	72,884,116	58,015,267

16 Қатысушы-банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж.	2019 ж.
Қатысушы-банктердің жарналарынан табыс	30,937,968	29,469,962
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім бойынша табыс	8,223,135	6,611,996
Тұрақсыздық айыбын есептеу	10,954	517
Қатысушы-банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	39,172,057	36,082,475
Таратылған банктердің депозиторларына өтемдер бойынша кететін шығын	(6,867)	(908,027)
Қатысушы-банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім жиыны	39,165,190	35,174,448

2020 жылға қатысушы-банктердің жарналарының сомасы келесі өзгерістерге байланысты өткен жылмен салыстырғанда өсті:

- Қатысушы банктердің депозиттік базасының салыстырмалы түрде жоғары өсу қарқыны (банктегі барлық жеке депозиттердің өсуі - 2020 жылға - 17%, 2019 жылға - 6%), шетел валютасындағы депозиттердің, оның ішінде қайта бағалау есебінен өсуі; сондай-ақ салық салынатын базаның 2019 жылмен салыстырғанда өсуіне ықпалын тигізді;
- Қаржылық ахуалдың төмендеуі және, сәйкесінше, бірнеше қатысушы-банктер бойынша жарналар мөлшерлемесінің өсуі.

Мәжбүрлеп тарату комиссиясынан түсімдер 2020 жылы 8,223,135 мың теңгені құрады, оның ішінде «Qazaq banki» АҚ 1,050,000 мың теңге, «Астана Банкі» АҚ 7,058,000 мың теңге, «Казинвестбанк» АҚ 135 мың теңге, «ВалютТранзит Банкі» АҚ 115,000 мың теңге.

2019 жылғы қатысушы банктердің жарнамаларының сомасы келесі өзгерістерге байланысты өткен жылмен салыстырғанда төмендеді:

- Қатысушы банктер санының 26 дан 25-ке азаюы;
- Қаржылық ахуалдың жақсаруы және, сәйкесінше, бірнеше қатысушы банктер бойынша жарналар мөлшерлемесінің төмендеуі;

Мәжбүрлеп тарату комиссиясынан түсімдер 2019 жылы 6,611,639 мың теңгені құрады, оның ішінде «Qazaq banki» АҚ 1,280,000 мың теңге, «Астана Банкі» АҚ 4,530,000 мың теңге, «Казинвестбанк» АҚ 145 мың теңге, «Эксимбанк Қазақстан» АҚ 258,346 мың теңге, «Казинвестбанк» АҚ 500,000 мың теңге, «Delta Bank» АҚ 43,147 мың теңге.

17 Әкімшілік және өзге операциялық шығын

(қазақстандық мың теңгемен)	Ескер.	2020 ж.	2019 ж.
Қызметкерлерді ұстау шығындары		611,807	574,679
Пайда салығынан басқа салықтар		61,602	45,761
Шотты басқару шығындары		46,894	51,608
АТ инфрақұрылымына қызмет көрсету шығындары және АЖ енгізу		30,314	9,387
Сенімді басқару қызметі		29,044	26,861
Байланыс қызметтері		20,628	29,466
Операциялық жалдау бойынша шығыстар		22,774	6,248
Аудиторлық және басқа қызметтер		22,266	19,712
Коммуналдық қызметтер		16,922	5,883
Директорлар кеңесінің қызмет көрсету шығындары		15,833	10,775
Негізгі құралдардың тозуы	10	15,732	10,828
Бағдарламалық жасақтама мен басқа да материалдық емес активтердің амортизациясы	10	12,294	12,110
Сақтандыру қызметі		12,194	10,046
ҚҚБ комиссиялары мен банктік қызметтерге шығыстар		10,400	20,792
Көлік қызметі		10,362	10,623
Мүшелік жарнасы		9,907	7,758
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары бойынша шығындары		9,702	14,681
Күзет қызметіне байланысты шығындар		1,575	977
Іс-сапар және өкілдік шығындары		105	54,272
Басқалары		6,062	11,833
Әкімшілік және өзге операциялық шығын жиыны		966,417	934,300

Қызметкерлерді ұстауға кететін шығын 54,651 мың теңге мөлшерінде (2019 ж.: 48,801 мың теңге) мемлекеттік зейнетақы қорына жарналарды ішіне алады және міндетті медициналық сақтандыру бойынша жарналар 2,562 мың теңге (2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданылады).

18 Табыс салығы

(а) Табыс салығы бойынша шығын/(тиімділік) құрамбөліктері

Бір жылға табыс немесе зиян құрамында көрініс тапқан табыс салығы бойынша шығындарға келесі құрамбөліктер кіреді:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж.	2019 ж.
Табыс салығы бойынша ағымдағы шығын	55,132	259,670
Кейінге қалдырылған салық	(10,465)	(11,009)
Бір жылға табыс салығы бойынша шығын	44,667	248,661

(б) Табыс салығы бойынша шығынды қолдануға келетін салық салу мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда сомасымен салыстыру

2020 жылы Қордың салық салынатын пайдасына қолданылатын табыс салығының ағымдағы мөлшерлемесі 20% құрайды (2019 ж.: 20%). Төменде теориялық салық шығындарын салық салу бойынша нақты шығындармен салыстыру берілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 ж.	2019 ж.
Салық салынғанға дейінгі пайда	73,979,925	74,618,051
Заңнамамен анықталған мөлшерлеме бойынша теориялық салықтық аударымдар (2020 ж.: 20%; 2019 ж.: 20%)	14,795,985	14,923,610
Салық мақсаттарында шегеруге/салық салынуға жатпайтын табыстың немесе шығынның салықтық әсерлері:		
- Қатысушы-банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	(7,834,411)	(7,216,495)
- Арнайы резерв активтерінен босатылған инвестициялық табыс	(10,811,746)	(8,113,356)
- Мемлекеттік бағалы қағаздар мен листингтің ең жоғары және ең жоғарыдан кейінгі санаты бойынша бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын табыс	(3,542,314)	(3,010,467)
- Кредиттік зияндарға бағалау резервтері және бағалау міндеттемелері бойынша резерв	7,457,756	3,108,250
- Мәжбүрлеп таратылған банктердің депозиторларына өтеу бойынша шығын	1,373	181,605
- Арнайы резервтің бағам айырмасы бойынша шығын	-	374,335
- Өзге босатылған табыс	(11,511)	12,188
Бұрын танылмаған өзге кейінге қалдырылған салықтық активтерді тану	(10,465)	(11,009)
Бір жылға табыс салығы бойынша шығын	44,667	248,661

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару

Кредиттік тәуекел

Қор қаржылық құралы бар операция тараптарының бірі шарт бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан екінші тараптың қаржылық шығын шегуіне себеп болу тәуекелі болып табылатын кредиттік тәуекелге ұшырағаныш.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Тәуекелдерді басқару мақсаттары үшін кредиттік тәуекелді бағалау күрделі процес болып табылады және модельдердің пайдаланылуын талап етеді, өйткені тәуекел нарықтық жағдайларға, күтілетін ақша ағындарына байланысты және уақыт өте келе өзгереді. Активтер мен кепілдендіру шарттары қоржыны бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолттың басталу ықтималдылығына, тиісті зияндылық коэффициенттеріне және контрагенттер арасында дефолттар корреляциясына қатысты қосымша бағалауларды талап етеді.

Кепілдік берілген міндеттемелер бойынша кредиттік тәуекелді бағалау

Тәуекел-жіктелім тобы сандық және сапалық индикаторлар талдауы негізінде тоқсан сайын айқындалады. Сандық индикаторларға мыналар жатады: капиталдың жеткіліктілігі, активтер сапасы, табыстылық және өтімділік. Сапалық индикаторларға қатысушы-банктің уәкілетті мемлекеттік орган орнатқан пруденциялық және өзге сақталуы міндетті нормалар мен лимиттерді сақтауын сипаттайтын көрсеткіштер және қатысушы-банкке, оның лауазымды адамдарына, ірі қатысушылар мен банктік холдингтерге уәкілетті мемлекеттік орган қолданған санкциялардың және шектелген ықпал ету шараларының болуы жатады. Сандық және сапалық индикаторлардың мағыналары оларға сәйкес келетін шектік балдарымен өзара қатысты. Шектік балдарға байланысты әр индикатор бойынша аралық бал есептеледі. Банктің жалпы балы аралық балдар қосындысы болып табылады. Жалпы балды есептеу нәтижелері бойынша қатысушы-банктің жіктелім тобы айқындалады. Әр жіктелім тобы үшін оған сәйкес келетін кредиттік тәуекел деңгейі айқындалады. Берілген жалпы балға байланысты қатысушы-банктер «А»-дан «D»-ға дейін 4 топқа жіктеледі. Тәуекел бейіні ең төмен қатысушы-банктер «А» тобына, тәуекелдер деңгейі ең жоғары және қаржылық ахуалы тұрақсыз банктер – «D» тобына жіктеледі. Сонымен қатар, банктер банк қызметінің кез-келген түріне лицензиясы тоқтатылғанда жиналған балдарға қарамастан, дефолтталды «E» тобына, ал банк қызметіне лицензиядан айырылғанда – «F» дефолттық тобына жіктеледі. «А»-дан «D»-ға дейін топтарға жіктелген қатысушы-банктер 1-кезеңге жатқызылады, ал «E» тобының қатысушы-банктері 2-кезеңге жатқызылады. Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін банктердің базалық және күйзелістік сценарийлер бойынша бір жіктелім тобынан екіншіге көшулері аңдылады. Дефолттың қорытынды ықтималдылығы екі сценарийлер арасында көшу ықтималдылықтарының өлшенген қосындысы болып табылады. Сонымен қатар, Қор дефолттар мен макрокөрсеткіштер арасында корреляция бар болған жағдайда макроэкономикалық көрсеткіштердің қатысушы-банктің дефолт ықтималдылығына әсерін «Мертон-Васичек» моделінің көмегімен есептей алады.

1-кезеңге жіктелген кепілдік берілген міндеттемелер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептегенде (қатысушы-банктің банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізуге лицензиясын тоқтата тұру фактінің болмауы) қатысушы-банктің дефолттың басталу тәуекелі есеп беру кезеңінен бастап 12 ай ішінде бағаланады. 2-кезеңге жіктелген кепілдік берілген міндеттемелер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептегенде (қатысушы-банктің банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізуге лицензиясын тоқтата тұру туралы ҚҰБ қаулысы) дефолттың басталу тәуекелі дисконттауды есепке ала отырып, қаржылық құралдың бүкіл өмірі бойы бағаланады. Күтілетін кредиттік зияндар шамасы қатысушы-банктің облигациялары жабылғанға дейін орташа өлшемделген табыстылық мөлшерлемесі ескеріле отырып, дисконтталады. Орташа өлшемделген табыстылық мөлшерлемесі тиісті табыстылық мөлшерлемесіне есеп беру күні қатысушы-банктің барлық шығарылған облигацияларының жалпы көлеміндегі қатысушы-банктің жеке облигацияны шығару көлемінің үлес салмағын қолдану жолымен есептеледі. 3-кезеңге жіктелген қаржылық құралдар үшін (қатысушы-банкті банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізуге лицензиядан айыру туралы ҚҰБ қаулысы) дефолт ықтималдылығы 100% деп алынады.

Банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын құралдар үлестері депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша тарихи деректердің және банкті мәжбүрлеп тарату барысында төленген қаражатты қайтарулардың негізінде анықталады. Қор әр банк бойынша қалпына келтіруге жатпайтын құралдар үлесін орташалау жолымен қалпына келтіруге жатпайтын құралдардың жалпы деңгейін айқындайды.

Амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекелді бағалау

Қор амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды. Банктердегі бағалы қағаздарға және қаражатқа орналастырылған қаржылық активтерде халықаралық рейтингтік агенттіктердің сыртқы рейтингтері (Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's) берілетін контрагенттердің қаржылық активтері бар.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қор дефолттың тарихи ықтималдылығы (PD) және Bloomberg жүйесінен алынған қаржылық құралдарды қалпына келтіру дәрежесі (PR) бойынша Fitch рейтингтік агенттігінен деректерді пайдалануды басым (негізгі) нұсқа етіп таңдады. Fitch Ratings-тен рейтинг болмаған жағдайда Қор Moody's және Standard & Poor's рейтингтік агенттіктерінің деректерін пайдаланады. Болжамдар негізінде Қор амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды. Қор күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды және әр есепті күні кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтерін таниды. Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау мыналарды көрсетеді: (i) ықтимал нәтижелер ауқымын бағалау жолымен анықталған алдын ала алынбаған және ықтималдылықты ескерумен өлшемделген соманы, (ii) ақшаның уақытша құнын және (iii) артық шығынсыз және күш салусыз есепті күні қолжетімді өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжанатын болашақ экономикалық жағдайлар туралы негізді және расталатын ақпараттың барлығын.

BBB- кредиттік рейтингіндегі ҚР Қаржы министрлігінің облигациялары және ҚР Ұлттық Банк нотаары бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептеу кезінде, тәуелсіз рейтингке, ие эмитенттер үшін белгіленген, «AAA» - «BB+» санатындағы дефолт ықтималдығы 0 тең PD қолданады.

Әр есепті күнгі жағдай бойынша Қор бастапқы тану сәтінен бастап қаржылық құралдар үшін кредиттік тәуекелдің өзгеруінің маңыздылығын бағалайды және оларды кредиттік тәуекел деңгейіне байланысты белгілі бір топтарға жіктейді.

1-кезеңге бастапқы танылғанда кредиттік тәуекелі төмен болған және тәуекелі сатып алған сәттен бастап айтарлықтай артпаған (тану сәтіндегі кредиттік-құнсызданғандарды қоспағанда) қаржылық құралдар жіктеледі.

2-кезеңге бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелінің айтарлықтай артқаны анықталған қаржылық құралдар жіктеледі. Кредиттік тәуекелдің артуы көшу өлшемшарттарына сәйкес әр қаржылық құрал үшін жеке анықталатын болады.

3-кезеңге осындай қаржылық құрал бойынша есептік болашақ ақша ағындарына кері әсер еткен бір немесе бірнеше құнсыздану оқиғасы анықталған қаржылық құралдар жіктеледі. Сонымен қатар, бұл «СС» және одан төмен кредиттік рейтинг берілген қаржылық құралдар.

Банктердегі бағалы қағаздар мен қаражат қоржынында халықаралық рейтингтік агенттіктердің сыртқы рейтингтері (Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's) берілетін контрагенттердің қаржылық құралдары бар.

Сыртқы рейтингтер кешігуші өлшемшарт болып табылады, себебі ол агенттік соңғы рет рейтингті жаңартқаннан кейін болып кеткен оқиғаларды немесе алынған маңызды ақпаратты көрсетпейді. Демек, Қор екі және одан көп рейтингтік агенттіктен рейтинг берілгенде ең соңғы жарияланған рейтингті пайдаланатын болады.

Бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай арту өлшемшарттары (сандық және сапалық):

- Бастапқы бағалағанда BBB/Baa2/BBB – S&P немесе Moody's немесе Fitch және одан жоғары рейтингі бар қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы болып қаржылық активтің/бағалы қағаздар контрагентінің/эмитентінің рейтингісінің екі сатыға және одан көп төмендеуі танылады;
- Бастапқы бағалағанда BBB/Baa2/BBB – S&P немесе Moody's немесе Fitch рейтингі бар қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы болып қаржылық активтің/бағалы қағаздар контрагентінің/эмитентінің рейтингісінің бір сатыға төмендеуі танылады;
- Техникалық мерзімін өткізіп алуларды қоспағанда, 1 күннен көпке есептелген купонды төлеу мерзімін өткізіп алу.

Қаржылық құралдардың құнсыздануының келесі өлшемшарттары (сандық және сапалық) бар:

- Есепті күні рейтингі CC және одан төмен қаржылық мекемелер;
- Рұқсат етілген мерзімін өткізу мерзімінен кейін купонды/есептелген сыйақыны және/немесе негізгі борышты төлеу мерзімін 90 күннен әрі қарай кешіктіру (купон үшін 5 күннен аса).

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қаржылық актив немесе сол бойынша эмитент мемлекеттік емес ұйым болып табылатын бағалық қағаздар контрагенті/эмитенті бойынша рейтинг болмағанда PD (Probability of Default) көрсеткішінің есебі оның бас ұйымының рейтингісін, сондай-ақ олар бойынша болжамды (Rating Outlook) немесе кредиттік құнсыздану белгілері сәйкес келетін (кредиттік тәуекел деңгейі, өтеу тәсілі, кредит мерзімі және сыйақы мөлшерлемелері, географиялық орналасқан жерінің ұқсастығы және т.б.) байланысты, ұқсас ұйым рейтингісін пайдалануға негізделген.

Контрагентке сыртқы кредиттік рейтинг болмаған және рейтингті баламалы әдіспен анықтау мүмкін болмаған жағдайда Bloomberg Default Risk («DRSK») функциясын немесе DRSK ұқсас құралдарын пайдаланумен провизияларды есептеуге жеке тәсіл қолданылады. Осы функция оның қаржылық есептілік деректеріне негізделі және қаржылық коэффициенттерді басшылыққа ала отырып, PD анықтауға мүмкіндік береді. «DRSK» функциясы компанияның негізгі қаржылық көрсеткіштерін «Bloomberg» жүйесінен алынған сала бойынша орташа тарихи көрсеткіштермен салыстырады және ұқсас тарихи сапалық деректер негізінде ұйым бойынша дефолт ықтималдылығын (PD) көрсетеді.

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ кепілдік берілген өтемді төлеумен байланысты шартты міндеттемелерді жабуға арналған резервін есептеу әдістемелеріне сәйкес базалық мөндерді беру процесі, онда қатысушы-банктерді бағалау үшін жинақтау балдары мен қатысушы-банктер топтарының жіктелімі негізінде анықталған Қордың ішкі рейтингтері қолданылады.

Кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері

Қордың кредиттік тәуекелінің максималды мөлшері нақты активтерге тән жеке тәуекелдерге және жалпы нарықтық тәуекелдерге байланысты айтарлықтай құбылып тұруы мүмкін.

Келесі кестеде теңгерімдік қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері берілген. Қаржылық жағдай туралы есепте көрініс табатын қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері қандай да болмасын есепке алулар мен қамсыздандыруды ескерусіз осы активтердің теңгерімдік құнына тең.

<i>(қазақстандық мың теңгеммен)</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	66,168,402	38,862,966
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	873,694,310	807,083,916
Дебиторлық берешек	4,385,627	3,570,169

Қаржылық активтердің кредиттік рейтингтері

Қаржылық активтер халықаралық танылған рейтингтік агенттіктер берген ағымдағы кредиттік рейтингтер ескеріле отырып, жіктеледі. Ең жоғары ықтимал рейтинг – AAA. Қаржылық активтердің инвестициялық деңгейі AAA-дан BBB- дейінгі рейтингтерге сәйкес келеді. Рейтингі BBB- төмен қаржылық активтер алып-сатарлық деңгейге жатады.

Қордың қаржылық активтерінің кредиттік рейтингтері 7, 8 және 9 Ескертпелерде ашылған.

Нарықтық тәуекел

Қор нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістерге ұшырағыш валюталық және пайыздық құралдар бойынша ашық жайғасымдармен байланысты нарықтық тәуекелге ұшырағыш. Басшылық қабылданатын тәуекел деңгейіне қатысты лимиттерді орнатады және олардың күн сайын сақталуын қадағалайды. Алайда осы тәсілді қолдану нарықта маңыздырақ өзгерістер болған жағдайда осы лимиттерден артық зияндардың бетін қайтара алмайды.

Валюталық тәуекел

Басшылық валюталар бөлігінде қабылданатын тәуекел деңгейіне қатысты лимиттер орнатады және олардың тоқсан сайын сақталуын қадағалайды.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қор активтерін инвестициялаудың негізгі принциптері мыналар: активтердің бүтіндігін қамтамасыз ету, Қор активтерінің жоғалу тәуекелдерін төмендету, инвестициялардың табыстылығын арттыру.

Жаңа инвестициялық стратегияның басымдықтары:

- Қор қаражатының (меншікті активтер мен арнайы резерв) 100% бүтіндігін қамтамасыз ету;
- Кепілдік берілген өтемді төлеуге арналған Қор активтері жоғары өтімді қысқа мерзімді қаржылық құралдармен (депозиттер, кері репо, ақша қаражаттары) қамтамасыз етіледі;
- Қордың арнайы резерв қоржынынан валюталық тәуекелді алып тастау (шетел валютасымен ғана орналастырылған инвестициялар).

Төмендегі кестеде есепті кезең аяғындағы жағдай бойынша валюталық тәуекелдің жалпы талдау берілген.

(қазақстандық мың теңгемен)	2020ж. 31 желтоқсанға			2019 ж. 31 желтоқсанға		
	Қазақстан теңгесі	АҚШ доллары	Барлығы	Қазақстан теңгесі	АҚШ доллары	Жиыны
Қаржылық активтер						
Ақша қаражаттары және оның баламалары	66,168,275	127	66,168,402	38,862,699	267	38,862,966
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	873,694,310	-	873,694,310	807,083,916	-	807,083,916
Дебиторлық берешек	4,385,627	-	4,385,627	3,570,169	-	3,570,169
Қаржылық активтер жиыны	944,248,212	127	944,248,339	849,516,784	267	849,517,051
Қаржылық міндеттемелер						
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	2,255,315	-	2,255,315	1,327,982	-	1,327,982
Өзге қаржылық міндеттемелер	12,037	-	12,037	13,556	-	13,556
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,267,352	-	2,267,352	1,341,538	-	1,341,538
Ашық теңгерімдік жайғасым	941,980,860	127	941,980,987	848,175,246	267	848,175,513

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Пайыздық тәуекел

Пайыздық тәуекел – бұл әділ құнның немесе қаржылық құрал бойынша ақша қаражаттарының болашақ ағындарының нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты құбылып отыру тәуекелі.

Қор нарықтық пайыздық мөлшерлемелер құбылуларының оның қаржылық ахуалына және ақша ағындарына әсерімен байланысты тәуекелді өзіне қабылдайды. Мұндай құбылулар пайыздық айырма деңгейін арттыруы мүмкін, алайда пайыздық мөлшерлемелер кенет өзгерген жағдайда пайыздық айырма төмендеуі немесе зияндардың пайда болуына әкелуі мүмкін. Басшылық пайыздық мөлшерлемелердің қолдануға келетін сәйкессіздік деңгейіне қатысты лимиттер орнатады және жүйелі түрде орнатылған лимиттердің сақталуын қадағалайды.

Қор жүйелі түрде депозиттер, РЕПО операциялары бойынша пайыздық мөлшерлемелер өзгерісін және мемлекеттік бағалы қағаздар табыстылығы қисықтарының өзгерісін талдау нәтижелерін пайдалана отырып, пайыздық тәуекел мониторингін жүзеге асырады.

Қазіргі уақытта Қор басшылығының пайыздық мөлшерлеме тәуекелін шектеу тәсілінің мәні Еуропа қайта құру және даму банкінің сыйақы мөлшерлемесі құбылмалы және номиналды құны 160,758,867 мың теңгені құрайтын бағалы қағаздарын қоспағанда, сыйақысы бекітілген жоғары өтімді мемлекеттік қаржылық құралдарға инвестициялауда. Сыйақы мөлшерлемесі құбылмалы қаржылық құралдар үлесі қаржылық құралдардың жалпы қоржынында жиырма пайыздан төмен құрайды.

Пайданың немесе зиянның және капиталдың (салықтарды шегергендегі) пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдығының талдауы төменде берілген (теңгемен номинацияланған құралдар бойынша +/- 3%):

	2020 жылғы 31 желтоқсан		2019 жылғы 31 желтоқсан	
	Пайыз мөлшерлемесі +3%	Пайыз мөлшерлемесі -3%	Пайыз мөлшерлемесі +3%	Пайыз мөлшерлемесі -3%
Бағалы қағаздар:				
Пайда мен зиянға таза әсері	509,966	(509,966)	455,586	(455,586)
Капиталға таза әсері	509,966	(509,966)	455,586	(455,586)

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі көбінесе сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингілеу жолымен басқарылады. Негізгі қаржылық құралдар бойынша сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдеріне қатысты қысқаша ақпарат келесідей жолмен берілуі тиіс:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Талап етілгенше және 1 айға дейінгі	1-ден 6 айға дейінгі	6-дан 12 айға дейінгі	1 жыл және одан жоғары	Теңгерімдік құны
2020 жылғы 31 желтоқсан					
Ақша қаражаттары және оның баламалары	66,168,402	-	-	-	66,168,402
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	48,099,411	174,405,196	7,419,493	643,770,210	873,694,310
Қаржылық активтер жиыны	114,267,813	174,405,196	7,419,493	643,770,210	939,862,712
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,267,136	-	-	-	2,267,136
2020 жылғы 31 желтоқсанға пайыздық мөлшерлемелер бойынша таза алшақтық	112,000,677	174,405,196	7,419,493	643,770,210	937,595,576
2019 жылғы 31 желтоқсан					
Ақша қаражаттары және оның баламалары	38,862,967	-	-	-	38,862,967
Борыштық инвестициялық бағалы қағаздар	29,448,773	219,077,166	10,880,556	547,677,421	807,083,916
Қаржылық активтер жиыны	68,311,740	219,077,166	10,880,556	547,677,421	845,946,883
Қаржылық міндеттемелер жиыны	1,341,122	-	-	-	1,341,122
2019 жылғы 31 желтоқсанға пайыздық мөлшерлемелер бойынша таза алшақтық	66,970,618	219,077,166	10,880,556	547,677,421	844,605,761

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Географиялық тәуекелдің шоғырлануы

Активтер, міндеттемелер және кредиттік сипаттағы міндеттемелер контрагенттің орналасқан еліне сәйкес жіктелген. Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің географиялық шоғырлануының талдауы берілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Қазақстан	АҚШ	ХҚҰ	2020 ж. 31 желтоқсанға жиыны
Қаржылық активтер				
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	66,168,402	-	-	66,168,402
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	677,547,517	-	196,146,793	873,694,310
Дебиторлық берешек	4,385,627	-	-	4,385,627
Қаржылық активтер жиыны	748,101,546	-	196,146,793	944,248,339
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,267,136	-	-	2,267,136
Теңгерімдік қаржылық құралдар бойынша таза жайғасым	745,834,410	-	196,146,793	941,981,203
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	-	-	-	-

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Қазақстан	АҚШ	ХҚҰ	2019 ж. 31 желтоқсанға жиыны
Қаржылық активтер				
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	38,862,966	-	-	38,862,966
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	620,142,725	-	186,941,191	807,083,916
Өзге қаржылық активтер	3,570,169	-	-	3,570,169
Қаржылық активтер жиыны	662,575,860	-	186,941,191	849,517,051
Қаржылық міндеттемелер жиыны	1,341,122	-	-	1,341,122
Теңгерімдік қаржылық құралдар бойынша таза жайғасым	661,234,737	-	186,941,191	848,175,928
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	-	-	-	-

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл, есебі ақша қаражаттарымен немесе басқа қаржылық активтермен жүргізілетін қаржылық міндеттемелермен байланысты міндеттерді орындағанда Қорда қиындықтардың туындау тәуекелі. Өтімділік тәуекелі қаржылық активті оның әділ құнына жақын бағамен дереу сатудың мүмкін болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін. Қор өтімді қаражатқа сұранысты жүйелі түрде аңдып отырады және басшылық көз-келген басталатын міндеттемелерді орындауға жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қамтамасыз етеді.

Депозиторлар алдындағы міндеттемелерді өтеу үшін кепілдік берілген депозиттер бойынша жарналардың арнайы резервінің жеткілікті деңгейін ұстап тұру өтімділік тәуекелін басқарудың негізгі міндеті болып табылады. Арнайы резервтің қажетті деңгейі Қордың ішкі құжаттарына сәйкес есептеледі. Арнайы резервтің қалыптасуының негізгі көзі кепілдендіру жүйесінің қатысушы-банктерінің міндетті жарналары болып табылады.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімдері бойынша қаржылық құралдардың талдауы берілген. Өтімділік тәуекелінің және пайыздық тәуекелдің әрі қарайғы талдауы 7-ХҚЕС-на сәйкес төмендегі кестелерде берілген. Кестелерде көрсетілген сомалар қаржылық жағдай туралы есептегі сомалардан ерекшеленеді, себебі осы ашып көрсету Қор тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісіне сәйкес әлі танымаған төлемдер мерзімдеріне сәйкес (пайыздық төлемдерді қоса) төленуі тиіс қаржылық активтер мен міндеттемелердің келісімшарттың сомаларын ішіне алады.

(қазақстандық мың теңгеммен)	Талап етілгенше және 1 айға дейінгі	1-ден 6 айға дейінгі	6-дан 12 айға дейінгі	12 айдан 5 жылға дейінгі	5 жылдан жоғары	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	66,168,402	-	-	-	-	66,168,402
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар	36,105,034	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,396,283,663
Дебиторлық берешек	4,385,627	-	-	-	-	4,385,627
Жиыны	106,659,063	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,466,837,692
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Өзге қаржылық міндеттемелер	2,267,136	-	-	-	-	2,267,136
Барлық қаржылық міндеттемелер бойынша ықтимал болашақ төлемдер	2,267,136	-	-	-	-	2,267,136
Қаржылық құралдар бойынша өтімділік алшақтығы	104,391,927	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,464,570,557

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімдері бойынша қаржылық құралдар талдауы берілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	Талап етілгенше және 1 айға дейінгі	1-ден 6 айға дейінгі	6-дан 12 айға дейінгі	12 айдан 5 жылға дейінгі	5 жылдан жоғары	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	38,862,966	-	-	-	-	38,862,966
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	17,219,492	118,491,291	28,866,674	488,426,775	607,570,620	1,260,574,852
Дебиторлық берешек	3,570,169	-	-	-	-	3,570,169
Жиыны	59,652,627	118,491,291	28,866,674	488,426,775	607,570,620	1,303,007,987
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Өзге қаржылық міндеттемелер	1,341,122	-	-	-	-	1,341,122
Барлық қаржылық міндеттемелер бойынша ықтимал болашақ төлемдер	1,341,122	-	-	-	-	1,341,122
Қаржылық құралдар бойынша өтімділік алшақтығы	58,311,505	118,491,291	28,866,674	488,426,775	607,570,620	1,301,666,865

20 Капиталды басқару

Қордың жарияланған және шығарылған (төленген) жарғылық капиталын өзгерту (көбейту немесе азайту) Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қор Жарғысына сәйкес жүргізіледі.

Резервтік капитал бөлінбеген таза табыс есебінен Қордың жарияланған жарғылық капиталынан кемінде бір пайыз мөлшерінде қалыптасады және Қор Акционерінің шешімімен анықталған тәртіпте Қор қызметімен байланысты зиянды өтеуге ғана пайдаланылады.

Жарғылық капитал мөлшері көбейгенде, сондай-ақ әр қаржы жылы аяғында қаржылық есеп деректерін акциялар ұстаушылары тізілімінен үзінді көшірмемен салыстыру жүргізіледі.

Қорда капиталды басқару бойынша заңнамалық міндеттемелері жоқ, капиталды басқару саласындағы Қордың негізгі мақсаты оның оңтайлы құрылымын қолдау мақсатында үздіксіз қызметті жалғастыру мүмкіндігін қамтамасыз ету және қаржылық жүйе тұрақтылығын қамтамасыз ету, депозиттерге міндетті кепілдік беруді жүзеге асыру болып табылады.

«Қазақстан Республикасының екінші деңгейлі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес Қордың арнайы резервінің мақсатты мөлшері депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктеріндегі барлық кепілдік берілетін депозиттер сомасынан кемінде 5% құрайды.

20 Капиталды басқару (жалғасы)

2020 және 2019 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз арнайы резервтің нақты мөлшері қатысушы банктердегі кепілдік берілетін депозиттердің жиынтық сомасынан, сәйкесінше, 598,376,004 мың теңгені немесе 5.5%-ды және 500,764,758 мың теңгені немесе 5.4%-ды құрайды.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы-банктерінің күнтізбелік жарналары	256,051,124	242,868,293
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясы өтейтін сома	25,582,193	17,359,058
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктеріне төленген өсімпұл, айыппұл	61,024	50,099
Заңға сәйкес меншікті қаражат есебінен резерв қалыптастыру	55,600,000	55,600,000
Арнайы резервті қалыптастыруға жатқызылған Қордың таза табысы	261,081,663	184,887,308
Жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз арнайы өтем резерві жиыны	598,376,004	500,764,758

2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алумен арнайы резервтің нақты мөлшері қатысушы банктердегі кепілдік берілетін депозиттердің жиынтық сомасынан, сәйкесінше, 763,432,084 мың теңгені немесе 7,0%-ды және 610,220,838 мың теңгені немесе 6.6%-ды құрайды.

Осылайша, 2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз да Заңның арнайы резервтің мақсатты деңгейі туралы талабы орындалып отыр, ал жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алумен арнайы резервтің нақты деңгейі Әдістемеге сәйкес арнайы резервтің бекітілген деңгейлерінен асып отыр.

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы-банктерінің күнтізбелік жарналары	256,051,124	242,868,293
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясы өтейтін сома	25,582,193	17,359,058
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктеріне төленген өсімпұл, айыппұл	61,024	50,099
Заңға сәйкес меншікті қаражат есебінен резерв қалыптастыру	220,656,080	165,056,080
Арнайы резервті қалыптастыруға жатқызылған Қордың таза табысы	261,081,663	184,887,308
Жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алғандағы арнайы өтем резерві жиыны	763,432,084	610,220,838

Қатысушы-банктердің күнтізбелік жарналарының сараланған мөлшерлемелерін есептеу әдістемесі тәуекел индикаторлары едәуір жоғары болатын қатысушы-банктер бойынша күнтізбелік жарналардың жоғарырақ мөлшерлемелерін қолданысқа келтіре отырып, тәуекел айнаымалысына негізделген.

Қордың жылдық қаржылық есебін бекіткеннен кейін таза табыс арнайы резервке аударылады.

21 Шартты міндеттемелер

Салық міндеттемелері. Қазақстан Республикасының Салық заңнамасы Қордың операциялары мен қызметіне байланысты қолдануларға әр түрлі түсіндірулерге болжамның орын алуы мүмкін. Осыған орай, Қор басшылығымен анықталған салықтық позиция, және салық позициясы негізделетін ресми құжаттамалар, салық органдары тарапынан дауға алынуы ықтимал. Салық тексерулері, тексеру жүргізу туралы шешім қабылдаған жылдың алдындағы бес күнтізбелік жылды қамтуы мүмкін. Дара жағдайларда тексерулер одан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қаржы есептілігінде көрсетілген салықтарды анықтау барысындағы Қор Басшылығының пайымдаулары негізделген болып табылады.

Соттың істі қараулары. 2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор талапкер немесе жауапкер ретінде соттың істі қарауларына қатыспаған.

Операциялық жалдау бойынша міндеттемелер. Қорда жедел жалға берілетін ғимарат пен көлік құралдары бар. Жалға беру, әдетте, бір жылға арналған. Жалға алу төлемдері, әдетте, жыл сайынғы нарықтық жалдау шарттарын көрсету үшін өседі. Жалға шартты жалдау кірмейді.

22 Әділ құн туралы ақпаратты ашу

Әділ құнды бағалау нәтижелері келесідей жолмен әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша талданып, бөлінеді: (i) 1-деңгейге ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы белгіленетін (түзетілмейтін) бағалар бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге – барлық пайдаланылған елеулі бастапқы деректер тура немесе жанама актив не міндеттеме үшін байқалатын болып табылатын бағалау моделдері көмегімен алынғандар жатады (яғни, мысалға, бағалар негізінде алынғандар), және (iii) байқалатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни байқалмайтын бастапқы деректерге негізделген) бағалаулар болып табылатын 3-деңгей бағалаулары. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясы санаттары бойынша бөлу үшін басшылық пайымдамалар пайдаланады. Егер әділ құнды бағалау үшін едәуір түзетулер талап ететін байқалатын бастапқы деректер пайдаланылса, бұл бағалау 3-деңгейге жатқызылады. Пайдаланылатын бастапқы деректердің маңыздылығы әділ құнды бағалаудың барлық жиынтығы үшін бағаланады.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қорда әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық құралдар болмаған.

Әділ құнды ашу үшін Қор, «Қазақстанның қор биржасы» АҚ мен Bloomberg ресми сайтында жарияланған, активті есем екінші деңгейлі нарықтардағы белгіленген бағаларды қолданды. Сонымен қоса, әділ құнды анықтау барысында ҚР МБҚ табыстылығының қисығына, ол үшін нарықтық деректер пайдаланылған, ұлттық валютаға тәуекелдердің сипатына ең жақын болатын, экстраполяция әдісі қолданған.

Келесі кестеде әділ құн бойынша есептелмейтін, олар үшін әділ құнды ашып көрсететін, активтер мен міндеттемелер көрсетілген:

	2020 ж. 31 желтоқсан				Төңгерімдік құны
(қазақстандық мың теңгемен)	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар					
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	-	490,799,610	-	490,799,610	532,825,327
ХҚҰ облигациялары	-	160,737,650	-	160,737,650	168,491,450
Корпоративтік облигациялар	-	139,771,203	-	139,771,203	139,010,201
ҚРҰБ нотапары	-	33,382,141	-	33,382,141	33,367,332
Жиыны	-	824,690,604	-	824,690,604	873,694,310

22 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

	2019 ж. 31 желтоқсан				Теңгерімдік құны
(қазақстандық мың теңгемен)	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар					
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	-	412,320,361	-	412,320,361	442,395,719
ХҚҰ облигациялары	-	185,868,649	-	185,868,649	186,941,191
Корпоративтік облигациялар	-	107,624,465	-	107,624,465	93,165,897
ҚРҰБ ноталары	-	84,560,974	-	84,560,974	84,581,109
Жиыны		790,374,449	-	790,374,449	807,083,916

Жоғарыдағы кестеде келтірілген деректерді қоспағанда, Қор басшылығының пікірінше, қаржылық есептілікте көрініс тапқан қаржылық активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құны олардың сипатының қысқа мерзімді болуына байланысты шамамен олардың әділ құнына тең.

23 Бағалау санаттары бойынша қаржылық құралдарды беру

«Қаржылық құралдар» 9-ХКЕС-на (IFRS) сәйкес өзінің қаржылық активтерін келесі санаттар бойынша жіктейді/бөледі: (а) пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер; (б) өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржылық активтер және (в) амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер. «Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер» санаты екі ішсанатқа бөлінеді: (i) пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша міндетті түрде бағаланатын активтер, және (ii) бастапқы танығанда осы санатқа жатқызылған активтер. Сонымен қатар, жеке санатқа қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бөлінген.

2020 жылғы 31 желтоқсанға және 2019 жылғы 31 желтоқсанға Қордың барлық қаржылық активтері және міндеттемелері амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына жатқызылған.

24 Байланысты тараптармен жасалатын операциялар

Тараптар, егер олар ортақ бақылауда болса немесе олардың біреуінде басқасын бақылау мүмкіндігі бар немесе басқа тарап қаржылық және операциялық шешімдер қабылдағанда айтарлықтай ықпал ете алатын болса, байланысты болып есептеледі. Байланысты тараптар арасындағы қатынастар болуы мүмкін қатынастардың әр жағдайын қарғанда осындай қатынастардың заңдық тұсын ғана емес, олардың мағынасын (мәнін) назарға алу қажет.

2020 жылғы 31 желтоқсан және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор, Қазақстан Республикасы атынан құрылтайшысы болып табылатын, ҚРҰБ еншілес ұйымы.

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24-ХКЕС-на (IAS) сәйкес Қордың өзге байланысты тараптарына Қазақстан Республикасы, ұлттық компаниялар және Қазақстан Республикасы бақылайтын басқа ұйымдар жатады.

Қазақстан Республикасы Қорға өлеулі ықпал етеді. Сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қордың байланысты тараптары деп танылатын ұйымдардың үстінен бақылайды.

Қор ашып көрсетулерден байланысты мемлекеттік ұйымдармен жасалатын операцияларды алып тастамауды шешті.

24 Байланысты тараптар арасындағы операциялар (жалғасы)

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсанға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	8-9%	66,164,933	-	478
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	3-11.5%	33,367,331	-	644,180,186
Өзге қаржылық активтер	-	-	-	422,574
Өзге міндеттемелер	-	-	18,116	1,880

Төменде 2020 жылға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша табыс және шығын баптары көрсетілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Пайыздық табыс		9,375,648	-	49,294,349
Күнтізбелік жарналар бойынша табыс		-	-	1,503,403
Өкімшілік және өзге операциялық шығыс		85,890	108,840	50,753

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	8.25-9.25%	38,821,002	-	239
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	3-11.5%	84,581,109	-	535,561,615
Өзге қаржылық активтер	-	-	-	330,504
Өзге міндеттемелер	-	-	14,799	173,646

Төменде 2019 жылға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша табыс және шығыс баптары көрсетілген:

<i>(қазақстандық мың теңгемен)</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Пайыздық табыс		17,448,436	832,074	30,286,833
Күнтізбелік жарналар бойынша табыс		-	-	1,179,423
Өкімшілік және өзге операциялық шығыс		101,389	62,974	45,377

24 Байланысты тараптар арасындағы операциялар (жалғасы)

Төменде негізгі басқару қызметкерлеріне сыйақы төлемдері туралы ақпарат берілген.

(қазақстандық мың теңгемен)	2020 ж.		2019 ж.	
	Шығын	Есептелген міндеттеме	Шығын	Есептелген міндеттеме
Қысқа мерзімді сыйақылар:				
- Еңбекақы	92,120	-	94,162	-
- Мемлекеттік зейнетақы және әлеуметтік қамтамасыз етуге шығындар	13,276	-	7,232	-
Жиыны	105,396	-	101,394	-

Қысқа мерзімді премиялық сыйақылар басшылық тиісті қызметтер көрсеткен кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде толық көлемде төленуі тиіс.

25 Есепті кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар

Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасымен «AsiaCredit Bank (АзияКредит Банк)» АҚ-ты банк және өзге де операцияларды және бағалы қағаздар нарығында қызметті жүргізуге берілген лицензиядан айыру туралы» 2021 жылғы 11 ақпандағы № 22 қаулысы қабылданды. Осы күнгі жағдай бойынша Қордың осы банктің салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша міндеттемелері 19,097,315 мың теңгені құрады.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор осы банктің салымшылары алдындағы кепілдік берілген өтемді төлеу міндеттемелері бойынша ықтимал шығындарды есептеді және 12,646,776 мың теңге мөлшерінде күтілген кредиттік зияндар үшін болжамды резерв құрды.

Бұл оқиға осы қаржылық есептілікке түзету болып табылмайды, банктің салымшыларына кепілдік берілген өтемді төлеу міндеттемелері бойынша Қордың қосымша шығыстары 2021 жылы танылады.